הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

חוברת שרידי תימן

(נק' כן ע"ס שכל המוצא בו כוח לקרות בפליטה שנמצא עוד
מבצרידים מאנ כי קומת)

ספריית אגודת חסידי חב"ד
אוהל יוסף יצחק
ליובאוויטש
ארה"ב - U.S.A

כוללת

א תולדות הרב החו"ק וכו' כמהו"ר שלם אלשבזי משחא זי"ע.

ב תולדות הרב החו"ק וכו' כמהו"ר שלום שרעבי זי"ע

ג ספר אוצר ספרי רתימן (ענינו שמות כתנויים וכמהנויס)

ד אחדים מפיוטי ושירי הרב שלום אלשבזי זי"ע ותפלה נוראה מספר המרגלית שחבר בנו הר"ר שמעון ז"ל.

יו"ל פ"א מאתי

ק"י אברהם בכ"ר חיים אלנדאף פ"ס

שנת לאהבת הקדמונים לפ"נ

עיה"ק ירושלם תובב"א

דפוס הר"ש הלוי צוקרמן

חוברת

כוללת

א תולדות מארי סאלם אלשבזי זי"ע

ב תולדות הרב שלום שרעבי זי"ע

ג ספר אוצר ספרי תימן

יו"ל פעם א' מאתי המאסף

הק' **אברהם בכ"ר חיים אלנדאף** ס"ט

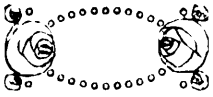

שנת **לאחבת הקדמונים** לפ"ק

עיה"ק **ירושלם** תובב"א

דפוס הר"ש הלוי צוקרמן

רשימת שמות החבורים אשר באו בס׳ אוצר ספרי תימן

א) אור האפלה [בל״ע נור אלצלם], מדרש האור, פי׳ אלמוטוט *) אור תורה.

ב) ספר ביאור, מדרש הביאור, בשירי.

ג) מדרש הגדול. גן החיים.

ד) דופי הזמן, דיואן השירים.

ה) מדרש החפץ.

ו) זבח תודה, זבח פסח, זבחי אלהים, זר זהב, זיג בהרדי.

ח) חפיצה, חפצי האהלות, ס׳ חשבון, חדושין, חמדת ימים, ס׳ החול, חבצלת השרון, חלק הדקדוק, חיי שלום, חן טוב, חמדת שלמה.

י) ידי שלום.

כ) כאפי אלמרשד, כאפי הקצר. כסף צרוף [נשמט מהאוצר והוא טעמים נחמדים על התורה מאת הר״ר סעיד צפירה ז״ל ובנו הר״ר יוסף נר״ו].

ל) לחם שלמה, ליקוטים, לחם תודה, לקט הכסף.

מ) מחברת התיגאן, מחברת ס׳ המוסר, מעלות המחשבה, מקור חיים, מבלול עדני, מרגלית הפנימית, מרגלית (שבזי) ס׳ המרגלית, מרפא לשון, משביל דורש, משביל שיר ידידות, מנחת יהודה, מנחת שלום, מפי חכמים.

בעת ההדפסה ראיתי בס׳ מרגלית טובה שייחסו לר׳ שמואל הספרדי ז״ל.

רשימת שמות החבורים

נ) נימוקי הרז"ה, נר ישראל, נר השכלים [בל"ע סראנ אלעקול] נר מצוה, נחלת יוסף.

ס) סנולת ישראל, ס' סנולות.

ע) עץ חיים, ענף חיים, ס' הענק.

פ) פרי צדיק, פעולת צדיק, פי' העברי, פנים חדשות, פחד האהל.

צ) צדה לדרך.

ק) קרבן תודה.

ר) רסאלה' בסתאן אלאוהאר [בעברית אגרת גן שושנים עם ידיעות עתיקות מס' גנזי קדם], רכב אלקים, ראשי בשמים. רביד הזהב, ראשי בשמים, ראשי בשמים.

ש) שתילי זיתים, שתילי זיתים. שערי טהרה, שערי קדושה, שושנת המלך, שנות חיים.

ת) תורת חכם.

וסימנך לשוני עט סופר מהיר.

איסור השגת גבול ידוע בין בדיני ישראל בין בדינא דמלכותא ירה"ה.

מבוא

זה זמן לא כביר מהחילה העיר החדשה **תל אביב** אשר על יד עיה"ק **יפו** ת"ו להבנוה ולהתרחב עד כי רבו רחובותיה הראשיים והצדדיים או דאנו בוניה מיסריה וקבעו שם לכל רחוב על שם גדולי האומה הישראלית בעבר הרחוק והקרוב. מבלעם נקראו שני רחובות ראשיים על שם שנים מגדולי חו"ר קהלת **תימן** הלא הם **מארי סאלם אלשבזי והר"ר שלם שרעבי זיע"א.** והנה הרב האחרון ידוע בכבר לרבים מאחינו ק"ק ספרדים ואשכנזים מפרסומו היות שחי בירושלם שנים רבות וגם נבחר לרב ראשי לחכמים המקובלים והחסידים ובפרט מפרסום חבורו ס' **נהר שלום** שחבר על ס' כוונות רבי' האר"י ז"ל, (שנדפס בירושת"ו בש') אולם הרב הראשון רבים מאחינו ק"ק הנז' אשר לא שמעו את שמעו התמים ושואלים על השם עצמו גם על מה זכה האיש הזה לקרוא רחוב ראשי על שמו בין יתר גדולי ישראל בעיה"ק **תל אביב** ? **לזאת** הנני מוצא לנחוץ להודיע כשער בת רבים בחוברת זו את קצת מתולדותיו

של רבי' שלם שבזי זי"ע וגם מה שנודע לי מתולדותיו של רבי' שלם מורחי דידיע שרעבי ו) זכר כולם לברכה ! ואגב ראיתי עוד להביא בסוף חוברת זו איזה פיוטים ושירים מחבורי הר"ש שבזי ז"ל אשר עוד לא נתפרסמו גם אצלינו ההיסנים לא בסידורים שלנו ולא בדיואנים שהודפסו להפיק רצון שואלים.

תולדות מארי שלם אלשבזי זיע"א:

בקצה ארץ התימן בעיר **אלצעיד** ז) ישבה משפחה אחת נכבדה אשר מבניה היו רבנים וטו"ץ בעדתם דור אחר דור, המשפחה הזאת היתה מן המשפחות האצילות בישראל ושלשלת יחוסה הגיעה עד זרח בן יהודה בן יעקב אע"ה ח) בשנת השע"ט ג) לב"ע נולד בן לר' יוסף משתא בן המשפחה הזאת הנכבדה ויקרא שמו סאלם בי"ע שהוא **שלם** בעברית, ד) בספרו חמ"י ע"פ דרך ככב מספר מעשה כי בשנה זו הנ"ל עלו שני ככבים מן המזרח היינו מזרח העולם בעלי ונבות (הנק' בלי' התלמוד ככבא דשבוט) כמקלות אחר שהה

ו) כן מכנים לו עדת הספרדים בירושלם ת"ו כמנהג שמכנים לכל מי שמימו ספרדי לו משכנזי בשם מזרחי.

ז) כן מובן מדברי הר"ש שבזי ז"ל בספרו חמ"י פ' בלק ע"ש.

ח) כן ספר לי ר' יפת בן סעדיה שרעבי כי"ו שהוא רחב יחוס הנז' בספר ח' של רבי' שלם בבית מדרשו שבטיר תעז.

ג) כן כ' הרב בסי' הנ"ל שכן מלא בכ"י [זקנו] הר"ר ישראל ספרא ז"ל יוסף משתא ז"ל שנולד בש' השע"ט לעיר"ה.

ד) הוא מדרש להר"ר יפת בן סעדיה אלתעזי ז"ל מחו"ר תימן הקדמוניס עיין לקמן בתולדות ספרי תימן.

תולדות הרשב"י אלשבזי ז"ל

ט"ו יום וא' ט' יום והיו חכמי הדור שבתימן אומרים שהן ככבי המשיח כט"ש בדברי רז"ל [והובא גם בס' מדרש הביאור ע"פ דרך ככב מיעקב וקם שבט מישראל וז"ל ארז"ל עתיד ככב א' לעלות מן המזרח ויש לו זנב כמקל והיא ככבו של משיח אם שהה ט"ו יום הרי לטובתן של ישראל ואם האריך יותר צפה לישועה], ואחר זמן מועט נפל דבר בשינאיהן של ישראל ואספו חכמי התימן וגזרה מלכות עשו (תוגרטה) שבר על ישראל שבאותן הערים ויש שיצאו מרת קרש לרת חול ויש שנהרגו על ק"ה בימי סרחי (פצ'לי) המלך שחיק עצמות והפשי לאבא מרי ר' יוסף משהא ואנשים עמו והלקום וציערים עד שנגואלו בגדיהם בדם מפני שלא רצו לצאת מד"ק ד"ח ואסרום בשלשלאות של ברזל שנים עשר חרש וסובלים טיט ואבנים ובני בירה גרולה וכבר נחרבה וכו' ואח"כ יצאו בכופר רב ושללו כל ממונם והיו מטולטלים בעיירות ומדיניה מולעפות רעב עד שנת אתתקפ"ז ואתהקפ"ח לשטרות ואז יצא סמרח היתן חסן (יפת) המלך ישמעאלי ומלך בשר היה ונלחם עם זרע עשו והחרים כל זרע תוגרמה מן התימן ואת הרשע סרחי הנז' עשה בו שפטים גדולים ופשטו עורו עד טבורו והשליכוהו לכלבים כן יאבדו כל אויבי ה' ס) ואז חזר אבא מארי ז"ל וחבריו לעירם בשמחה רבה וכו' כ"ז כתוב בס' חמ"י הנ"ל באריך קצת וב' עוד והיום הגענו לשנת התר"ד ליצי' ועדיין אנו מצפים לביאת המשיח אולי יאריך עד שמונים שנה כמשה רבי' ע"ה שנא' ומשה בן שמנים שנה בעמדו וכו' עש"ה:

מתוך דבריו של רבי' ז"ל הנ"ל מובן כי נהבקש אביו ר' יוסף ז"ל ועודנו רך בשנים ואולי חיה עוד אחרי המעשה הנז' רק זמן מועט,

הרב שלם הנז' גדל בין ברכי ת"ח שבעירו ומילדותו היה מבין ומשביל בכל חכמה כי במשך זמן מועט למד כל התנ"ך וש"ס משנה והלמוד בבלי וירושלמי ספרא וספרי ואגדות ומדרשים שונים ופסקי הלכות הריף והרמב"ם וכמה חבורים בספרי רבותינו הקדמונים ובפרט ספרי הקבלה זוהר ותיקונים ושאר מקובלים ופיוסיפיא דתיה וחכמת התכינה כמובן כל זה מספרו הנ"ל שחבר על ההורה בלוז מפרדם וגמרו

ס) ומני מלתי בקונטרים ישן מכ"י מדוגינו מוה"ר היים הלבשוני ז"ל בס' ענין זה עם' מתתקל"ה בלוך ותו"ד שביה כפהה הרחבי של תוגרמה בתימן "הידר פאסא" שרי"ר מושל במדינת לענה, ועמדו עליו הסן וחסין בני בתימה הלקאסם והמרידו כל הגויים לגבי תימן בסביבות לענה עליו ונלחמו אתו ושלרו בעד כיסת כל מוכל של עיר לענה עד שעלה מחיר הלרובאתי בר בכי מטבעות זהב ומשעורים בד'. ובס' להתקי"מ חו' שבט ראה חידר שבלאתה חליו הרעה מהרעב לז הוכרח לצאת מהמדינה עם כל חילו בשלום וילחו מלענה יום י"ו לד"ש והתימה להמד הלקאסם נכנס לענה ובניו בנז' רדפו אחרי הפורקים בשערים תימן. ובפי"ז היה פלילי הנז' מבני חידר הנז' והיה לבש וגירסום כדברי הרב הנ"ל, והמעתק בלוך ורק כתבתי כלגרך לעניינינו.

ונמרו והוא בן כ"ו שנים, והודפס ספרו הנז' בעיה"ק ירושלם ש' תרמ"ר לפ"ק ע"י המגיה החכם השלם ר' יעקב ספיר ז"ל שיצא חוקר מירושה"י לתימן ובהחלה הספר עשה מאמר בשבחי הרב שלם המחבר וערך החבור הנז' בשם אמרי ספיר ע"ש ועיין לקמן באוצר ספרי תימן אות ח' שם משפחתו המקוריה של רבינו שלם שבזי ז"ל הוא "משתא" ואחרי שנלב"ע מר אביו הר"ר יוסף משתא עזב את עיר טולדתו "צעיד" והלך לעיר "שבז' סמוך לעיר "העז" והתיישב שם וכנה שם משפחתו שבזי ע"ש עירו שבז שכן כתב הרב בעצמו בהקדמת ס' הנ"ל וגם בפ' בלק ויל"ך אני צעיר המחברים שלם בי רב יוסף בירב ישראל מבונה ע"ש משפחתי מבני משתא ועל שם עירי אלשבזי ע"ש, ג) מזה זמ"ר ואני הכותב חוקר על השם משתא משפחת רבינו ז"ל מה מובנה של המלה הזו עד שנזדמן לי פעיה"ק יפו ת"ו לדעת פירושה ועניינה של מלה זו הנכון והוא כפי האגדה המסורה בפי רבים מזקני וחכמי יושבי הארץ ההיא וביחוד ששמעתי מפי ירידי היקר הארון מר יהודה הכהן הי"ו שמלת משתא הוא שם לכלי הנק' במקרא משארת שמערבין בו קמח ומים כדי לעשות ממנו מזון הנק' בלשונם **שת"א** ואנו בני מזרח תימן קורין לו לחו"ח ועל שם תשמישו של כלי הנז' קורין לו **משת"א**, בלה"ק משארת בפת"ח המי"ם כי העיסה נק' משארת בחיר"ק המי"ם והכלי משארת בפת"ח המי"ם כמ"ש הריק"ר ז"ל במרפא לשון כי"ע פ' משארותם ע"ש, ומשום מעשה נפלא שנעשה לאחד מאבותיו של רבינו שלם הנז' שע"י אמצעות הכלי הנז' ניצול ממות לחיים קראו שם המשפחה מאותו זמן והלאה בשם "בני **משתא**". המעשה הוא שהמושל שהיה בזמנו גזר עליו להמיר דתו או ידונו להריגה ואז שלח אחריו שני חיילים לביתו להביאו לפניו לקבל גזירתו וכאשר הגיעו השלוחים אצלו אמר להם חכו עד שאחליף בגדי ונכנס לבית ההבשיל לבקש כלי מלא מים ולא מצא כי אם הכלי הנ"ל שהיה מלא קמח ומים שהכינו לעשות ממנו מזון הנז' או תלה שם ונעלם בתוך הכלי הנז', השלוחים חכו עד בוש אז נכנסו לבית ההבשיל אשר ראוהו שנכנס לשם וראו שאין איש שם ולא שום פתח או חלון שאפשר שיצא משם חפשו בכל זויות הבית ולא מצאו וכאשר ראו כן חזרו בפחי נפש אל המושל ויספרו את אשר היה וכראותי את הפלא הזה הבין כי בפעולה עשה וניחם על הרעה אשר זמם לעשות וכיטל את הגזירה ואז גילה עצמו ומהיום ההוא והלאה כנו שם המשפחה בני **משתא** עד היום. ורק הר"ר שלם הוסיף לעצמו ולכניו אחריו שם אלשבזי [משהא] ע"ש עירו כנ"ל, ודנאיני דברי האגדה הזו כי התברר פירושו של שם הנז' על ברוי:

אחר זמן מה עזב הרב את עירו שבז לסיבה לא ידועה והתיישב בעיר תע"ז הסמוכה לשבז ובנה לו שם בית הפיה ומקיה היינו בית מקום טבילה חוץ לעיר וישב שם עם בני ביתו עד יומו האחרון ונקבר שם סמוך לביה מדרשו הנז':

מלבר

ג) ומזה כלמון יתבדר לכל קורא בחוברת מזרח ומערב חוברת ח). שמה שכי ח' נבי מידלמון בעניין זה אין לו מקום ומבואר ומעט.

תולדות הרשב"י אלשבזי ז"ל

מלבד חבורו הנ"ל חבר עוד פיוטים הנק' (אצל התימנים) בשם סליחות לר"ה וכפור גם קצת מספרות לחכמים ופשיטים אמנם לא נתפרסמו בסידורים שלפנינו וכפי ההשערה שחברם ביסי בחרותו ואני מצאתים בסדור הכלאל שנראה מתוך דב"ק שהוא כתיבת יד קדשו *) והעתקתי אותם להיות לנו למשיבת נפש להתחנן גם בהם בימים הנוראים כי מדבש דבריו מתוקים גם בסוף התכלאל הנז' כתב הר' נומקים על איזה לשונות מדברי הרמב"ם בס' היד ופירושים יקרים בדרך שו"ת בג' ערבי ועברי כנהוג בזמני והסדור הנ"ל נלקח מידי בעליו ונמכר לעיר הבירה לונדון להגביר הנכבד סלימאן דוד ששון או לאחר מבני משפחת בית ששון:

בבל פיוט ומספר רשם שמו או שם משפחתו בראשי החרוזים, כמו כן חבר שירים לאלפים (ועד היום נמצאים בדיואנים שונים מה שביד זה אינו ביד זה) וכן העיד ע"ע בשיר ששלח לידידו הרב משולם ז"ל המתחיל אהובי איך יסוד השאל החלה וכו' מרובין שאלות שלם ידידך ושיריו לא יכילון הניירות ודב"ק אלה יעידון יגידון עד אמיתת קבלת אבותינו כי הוא ז"ל חבר שירים ט"ו אלפים כמספר מרת **הוד** למהק הדין הרמוז במדה זו, וברוב הזמן והטלטולים לא נמצאו עיד מהן כי אם בערך אלף ואולי יותר מפזורים בדיואנים שונים מה שביד זה אינו ביד זה, וספר לי ידידי שאר בשרי הר' דוד נדאף היה תושב המושבה **"רחובות"** כי בהיותם בהימן עיר סמוכה **"צערה"** היה להם דיואן שבזי שהיו בו רק שירים חבור ר' שלם שבזי ובניו ז"ל ובו היו אלפים שירים בערך וגם היה בו הקדמה ארוכה מהרב המחבר ז"ל ופירוש איזה מלות קשות ועניינים סתומים וכתב בהקדמתו אזהרה לבל מי שישיר שיריו לבל יחשוב שהם ח"ו דברי חשק של חול כי הם דרך משל וחידה כעין שיר השירים ובולם בנוים ע"ד הסוד והחושב שהם דברי חול ח"ו נאמר עליו ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה, וכשבאו בספינה משם ספינה ערבית לא קיטורית באה רוח סערה גדולה עד שהוכרחו המלחים להורידם מגג הספינה אל הוכה ומהפחד והבהלה שכח כמה ספרים וביניהם הדיואן הנז' בצרור שהיו צרורים בו וסערת הים השליכתם לים ולא הרגישו עד אחר זמן כאשר נח הים מזעפו כי בא למשש בכליו לראות הספרים והנה אין, צר לו באבדן הצרור וחבל ע"ד:

תוכן שירי הרב ז"ל מתחלקים לסיגים שונים, יש לענייני שבת וי"ט, יש לשמחת חתן וכלה ומילה ורובם תוכחית מוסר השכל והגות יסוריו וצערו על אורך הגלות וגעגועיו לשיבת ציון ובנין המקדש, ורובם רשום שמו ושם אביו או שם משפחתו המקורית משתא, או כינויו אלשבזי או שניהם יחד בראשי החרוזים:

צורת שיריו לפי תקופת השירה הספרדית כרבי יהודה הלוי ז"ל וזולתו וכן היא צורת שירי המשוררים שקדמוהו כרבי יחיא אלצ'אהרי ז"ל וזקנו

---

*) כי כן כי סס בזכ"ל ומלו סליחות המלוף סמם סופרים סלם בס"מ יוסף מלמבזי משתא ז"ל סכתב סמם וכו' בי' סכוף כותב ט"ע כן לרוב טעותיהו כי מ"ש לסופר מחר שיכתוב עליו כן.

הר"ר ישראל משתא ואביו הר"ר יוסף ז"ל, תמצאם בדיואנים שונים :
הפיוטים שחבר הנ"ל כולם בלשון הקודש, אך השירים מהם בלה"ק ומהם בל"ע ומהם מעורבים משתי הלשונות :

הרב ז"ל לא היו לו כי אם שני בנים ובת, שם האחד שמעון ושם השני יהורה, ושם הבת שמעה (כל"ע) וגם הם היו ת"ח והיה להם יר ושם גם בשיר כי לשלשתם נמצאו שירים בדיואנים ישנים, ורק בנו הר' שמעון ז"ל נוסף על אחיו יהודה ז"ל שהיה מלמד תינוקות ומו"ץ לבני עירו ויש לו ס' קטן הכמות ורב האיכות רובו ככולו תחנות ותפלות ע"ד הקבלה וצירופי שמות הקדש וסגולות וקראו בשם **מרגליח** וקצת מהנו נמצא מכ"י הרב עצמו אתי אני הכותב, בתו הנ"ו נלב"ע בעודה נערה בסיבת מעשה נורא שביקש המושל מאביה כי יתחתן בה והרב רצה לפייסו בכל טיני פיום לבתו נזירתו ולא רצה כי אם שיקחנה לו לאשה וכראותו שלא התפיים אז כאשר באו אנשי חיל לקחתה הלך אחריה והוא מקונן עליה בדרך בלשון שיר (קציד) ובהגיעה לפתח החצר של המושל ש"ע פרכסה. ומתה ואז קברו אותה אביה ז"ל והאנשים אשר הלכו אתו בצלע ההר בעיר מחוז אלעדין ונשים ואנשים הולכים להדליק נרות על מצבת קבורתה עד היום ;

ברוב חכמי אותה תקופה היה רבי שלם ז"ל בקי גם בחכמת התכונה והרפואה וגם עפ"י קבלה מעשית, הוא חבר ספר גורלות הנק' בשם ספר **החול**, ובל"ע **ארמל**. ונמצא ס' זה בעכרי ובערבי, ומצאתי בהעתק א' בל' עברי שכ' הרב ז"ל בסופו וז"ל דע שתועלת זה „ספר החול" גדולה, ורוב טירח שטרחתי עליו הוא לצורך גדול כגון לשאל אם לילך אצל מלך זרוז או יראה בו ואל יסמוך על הנס ויסבן בעצמו שאין נעשה נס ברוב אלא להוכך בתומו, ואני נצרכתי לו מפני ששמשתי מלכים, ואין בזה איסור ולא חילול השם והכותבו ידיוק כמוני, ולא קנאתי אלא מפני שנתמעטה חכמת ישראל בזה וחכמי ערב מתייהרין עלינו **בחול**, ויש בו חכמה נפלאה למשכיל, ואמרתי וקוי ה' לא יחסרו כל, וחברתיו לחשק לבי והאותי דברי אלהים חיים בס"ד, עכ"ל :

מדב"ק אלה יאמנו דברי האגרה שביטיו עסק למעשה במקצוע זה ועשה גדולות ונוראות לבני עדתו בתימן ושמו היה מפורסם בין גדולי ושרי המדינה ופעמים רבות הועיל לאחיו ע"י השפעתו האישית והמיסרות ופעולותיו על השלטון וכמה גזירות רעות נתבטלו על ידו, ומעשים שעשה בימיו רבו מספר כי אין כאל"ף :

בשנת התל"ט ליצי' היא שנת הששים לימי חייו (כי מש' השע"ט שנה נולד עד התל"ט יעלו ששים בדיוק) של רבינו ז"ל היתה גזירת האימאם „צפי אלדין" יש"ו שח"ע שהיה מושל בעי"ת צנעא ואנפיה שנור על היהודים שהיו יושבים תחת חסותו להשמיד חיו או שימירו דתם, ואחרי דפצרות גם משרי ארץ התפיים שיתנרשו מהארץ אל ארץ גזירה אשר בחיף הים הנק' **מוזע** וגלו מעי"ת **צנעא** וסביבותיה אל המקים הרע הזה ושלח מכתבים

תולדות הרשב"י אלשבזי ז"ל

מכתבים אל שרי ארץ שבערים אשר על דרכם דרך מווע בל לקבלם לשבת בארצם כ"א לשלחם מעיר לעיר עד הגיעם למווע ובהגיעם אל עיר **תעיז** ראה את הכתב הנשלח כיד הנשיא של היהודים מאת האימאם ש"ע' אז עמד ליטינם והשתדל לקרם פניהם בלחם ווולת וגם שלח אל כל הערים אשר על דרכם כי יעמדו לעזרת אחיהם הנולים בכל צרכיהם ווה טובן מתוך דברי השיר קינה אשר נשא עליהם שמתחיל **וצלנא האתף לילחאן** [פ' הגיע אלינו השמועה או הבת קול מאת המושל ביום פ' וכון' הנמצא בקצת דיואנים באשר יראה הרואה לשון השיר, ומזה יתברר לכל קורא בחוברת **מזרח ומערב** חוברת א' כי מ"ש שם א' צ' אידלזון בענין אגדה זו לא מן השם הוא ואולי שמע אגדה מאיזה תימנים שלא ידעו מזה דברים ברורים וכתב מ"ש בלי חקור דבר, בקצת שיריו הוא מספר בשבח חכמי עי"ת "צנעא" עד להפליא, כנראה שהלך לשם מעירו אמנם לא ידוע אם היה שם לפני גלותם "למווע" או אחר שחזרו שאריה הפליטה, והקרוב לדעתי שהיה שם לפני גלותם שכן אמר באחד משיריו "זור צנעא חית פאצ'ת אלנעמה" מזרה שמדבר על זמן היותם בעיר הבירה צנעא

לא ברחוב הנק' קאע ליהוד שניהן להם לשבת בפע"צ חוץ לסדינה כנ"ל :

הוא היה מסתפק במועט כי מלאכתו היתה אריגת טליתים ווולת כי כן היא מלאכת רוב תושבי הערים ההם ואף בעת עסקו במלאכתו לא פסק גירסא מפומיה, וער היום נמצאים בערי שרעב אורגים ולומדים כאחד אנשים ואף גם נשים צדקניות :

בימין עדד אחד מחכמי הישמעאלים שמו "אבן עזואן" והיה בקי בחכמת הרפואות והמכשפות והיה מרפא כל חולה שיבוא אליו וכן מי שיש לו איזה ענין כנון אבידה או כיוצא בזה הוא מגלה לו ע"י "החול" והיו רבים מבני' הולכים לדרוש ממנו ועושה להם בקשתם וכראות הרב את עם ישראל שהולכים אחרי מעשה כשפים שלו קנא קנאת ה' והיה עושה נגדו על צד הקדושה ואז נמנעו היהודים מלילך אצל סט"א הנו' ובאים לפני הרב ועושה להם בקשתם וגם אחרי מותו לא הסיר חסדו מעם כל הבא להשתטח על מצבת קבורתו הן על איזה חולי הן אפי' חשוכי בנים ועושה להם בקשתם ועד היום רבים הולכים מכל קצוי ערי תימן מהלך יותר מעשרה ימים ממקומם אל מקום מצבת קבורתו בעיר תעז לסיר מקום מנוחתו כמו שהולכים לסיר מ"ק הרשב"י ורמב"ם זיע"א ורוכם לצורך רפואה וכיוצא ומי שזוכה ונפקד בזרע ש"ק או קירא שם הנולד בשם בנו שמעון ואם בת היא קורא אותה בשם בתו שמעה וזה ידוע ומפורסם בתימן וכבר האריך בספור זה החכם המשכיל ונבון יעקב ספיר בס' חדרו תימן ע"ש :

הן הבאתי פה בקצרה את הנודע לי בבירור מתולדותיו של רבינו שלם שבזי משהא ז"ל עד כמה שעלה בידי לדעת דבר נכון ואמתי כדי להקיף תכונת נפשו של גדול הדור הזה בתקוה שכל מי שיודע לו יותר עיד פרטים מעניינים מהבונותיו יואיל נא למסרם אלי לשם הבאתם בכתב לדורות יבואו, וזכותו של רבינו תגן בעדינו אלף המגן כיר"א :

תולדות הרב הח"ק מוהר"ר שלום שרעבי זי"ע

הרב החו"ק מוהר"ר **שלום מזרחי דידוע שרעבי** זצ"ל נולד בשנת הת"ף ליצי' בערך ו) בעי"ת **צנעא** בירת תימן כ) שם משפחתו המקורית **שרעבי**, על שם מקומו כי אבותיו היו גרים במחוז **שרעב** אשר בקצה דרום תימן רחוק מצנעא מהלך שמנה ימים בערך וקרוב לעיר **תעז** ואבותיו נסעו משם והתיישבו בצנעא ואז כנו שם משפחתם **שרעבי** על שם המחוז הנו' אשר באו ממנו וביתי בחרותו של הרב הנו' נסע מצנעא דרך הים עד שהגיע לעי"ק ירושת"ו והתיישב שם ונשא אשה מקהלת הספרדים והוליד בן ובת וקרא שם

בנו **חזקיה יצחק** זי"ל והבת **רבקה**:

בנן הנו' נשא בת הרב קובו והוליד בן וקרא שמו **רפאל אברהם שלום** זכר צדיקים לברכה, הרה"ג וכו' **אנין** זי"ל נשא בת הר' ר"ש הנו' (ענה"ג בענה"ג) סבת עליתו מתימן לא"י היתה ע"י מעשה נס אשר נעשה לו, המעשה כפי האגדה ששמעתי מזקנים בתימן גם מפה עיה"ק ירושת"ו הוא שבהיותו בעי"ת צנעא היה טובר מיני בשמים ופלפלין ווולת ברחובות ומבואות העיר כדרך הרוכלים פעם אחת היה עובר במבוא של הערבים ראתה אותו ישמעאלית מהחלון וחשקה בו כי היה יפה תואר ויפמ"ר ותקרא אותו לעלות אל העליה כדי לקנות ממנו דבר מה ממה שטובר והוא לתומו עלה אל העלייה מעלה מעלה ובהגיעו אליה הניח הרמילו בקרקע להוציא לה דבר מה לקנות ואז תכף סגרה הדלת של החדר בערם ותתבענו לז"ע וכראותו כן אמר לה בערמה טוב אך נצרכתי להסך רגלי הראי לי מקום ביהכ"ם ואז פתחה הדלת והראתה לו בית הכסא והוא נכנם וסגר הדלת אחריו ויבט אל פנות הבית אם יש חלון כי אמר בלבו שאם ינצל ממנה אז תכף משם יסע לארה"ק וירא והנה יש שם חלון אז נכנם בדוחק ויצא ונפל לארץ ולא היה לו שום נזק ויעמוד על רגליו וילך משם לדרכו לנסוע מעיר לעיר לקיים נדרו, וילך מכפר לכפר ומעי"ר עד שהגיע לעי"ת ערן וישב שם זמן מה עד כי נזדמן לו שכר ספינה ונסע בספינה למרינת **בצרה** ומשם נסע לבבל ומשם נסע לעיה"ק ירושת"ו. ויהי כאשר הגיע לירושלם ולרש אין כל מאומה בידו הלך לחור אחר איזה ישיבה להשתקע בה להיות מיושבי בית המדרש ללמוד תורה כי היה חכם ולטרן בפרט בדברי הקבלה אמנם ענוה יתירה היתה בו ויזמין לו השי"ת כפי רצונו שנכנם בישיבה הקדושה של חכמי הקבלה הנק' **בית א** אשר יסד הרה"ג וכו' ר' גדליה חיון זי"ל וישב שם, עני מרוד אז חסו עליו חכמי הישיבה ויניחוהו שם בתור משרת לביהמ"ד

ו) כי הרב חיד"א זי"ל נולד בשנת תפ"ז והוא כי על הרמ"ם זי"ל וה' קדום נמלא בדורנו וכו'. מזה מוכח שהיה גדול ממנו בשנותו זמן בשנים.

כ) עיין בס' תדרי תימן לר' יעקב ספיר זי"ל מה שהאריך בזה.

תולדות הרב החו"ק מוהר"ר שלום שרעבי ז"ל

לביהמ"ד ובמשך הזמן היו הרבנים מתקשים ברבני רבני האר"י ז"ל באיזה ענין, ומנוחם הבבה בצ"ע והוא היה כותב התירוץ בפיתקא כשיוצאים מביהמ"ד ומניח תוך הספר של הבה"ג חיון ז"ל שהיה האש הישיבה, והיו באים ורואים התירוץ ומתפלאים מי עשה זאת עד שחקרו וידעו כי הוא המשרת או גילה להם סודו כי יש לו יד בקבלה ומהיום ההוא הושיבוהו בין החכמים המקובלים והיו לוסרים יחד וכל הדבר המוקשה הוא היה מתרץ ומבאר להם ולאט לאט התפרסם הרב לשאר יושבי ירושת"ו חכמתו וחסידותו וכאשר הגיע זמנו של הרב ר' גרליה הנו' ז"ל להסתלק ולעלות בישיבה של"ע צוה להתלמידים שלא יושיבו אחר פטירתו איש בתור ראש הישבה כי אם את הרב ר' **שלום שרעבי** וכן היה: **במשך** הזמן חבר ספר **נהר שלום** ע"ם התפלות והברכות עפ"י כינות האר"י ז"ל וביאר כמה ענינים בדברי רבני האר"י ז"ל בס' עץ חיים והתפרסם בכמה מקומות גודל חכמתו וחסידותו עד שגם הרב חיד"א ז"ל שהיה בימיו כתב עליו ואחר קדוש בדורנו הרר"ש שרעבי וכו' וכי הוא ירד לעומק דברי האר"י ז"ל והניח כמה הנהות ותיקן כמה טעיות ושבושי' שנפלו בדברי הרב גם ביאר כל המקומות הסתומים והסוחרים עד שעלה בידו להעמיד כונת האר"י על בריז וכהלכתן (עיי' לוח א"י של לונץ) בלוח הגז' מביא ג"כ מעשה נפלא שעשה בימיו וז"ל אומרים עליו שהיה נוהג ליך בכל לילה **לכותל המערבי** בנקודת חצות ליכה לומר תיקון חצות בבכי ואנינה ואחר"ך שב לבית המדרש הק' בית אל ללמוד קבלה עם התלמידים והיו הערבים שכני מקום הכת? מערבי חורקים שן כי היה מפריעם משנהם בקול בכי ויללה על חרבן הבית ואורך הגלות ופעם א' התיעצו והתאספו ושטרו על הדרך להכותו ויהי בעברו דרך שם ראה אותם ובהגיעו סמוך להם נשתתקו איבריהם עד שלא היה בהם עוד אף כח הריבור והוא עבר לפניהם ואין מהם פוצה פה ואף לוז אנה ואנה וילך כדרכו לומר התיקון וחזר לבית מדרשו והם עומדים ותלוים שם עד אור הבוקר ויתוודע הדבר לראשי ערתם ויבינו כי זאת היתה להם מפעולת הרב ואז הלכו אליו ויתנפלו לפניו ויבקשו סליחתו ולהתירם מהאסרם ויעתר לבקשתם ויתירם ונתקדש שם שמים בכל העיר. עוד ספורים רבים מפעולות שעשה בימיו אמנם אין כאן מקום להאריך. הדר כבודו גדל בין רבני ומנהיגי הקהלה בירושלם והיה חותם על שטרות ותקנות שחדשו בימיו בתור אחד מחו"ר מנהיגי ופקידי ומשניחי כוללות ק"ק ירושת"ו כמוכא בס' התקנות שסדר הרב הגדול וכו' **חיים גאגין** ז"ל ע"ש בענין הירושה בשנת ההקמ"א ליצירה ולפי"ז חיה הרב יותר מששים שנה. נכדו הרב רפאל אברהם שלום ז"ל היה ממלא מקום זקנו הרש"ש ז"ל בחכמת הקבלה ובקדושה וחסידות והיו בני דורו קוראים לו רבי אברהם שלום חסיד ע"ש חסידותו וקדושתו, הוא חבר ספר הנק' **דברי שלום** כולל שאלות וחקירות ע"ד הסוד ופירוש על ס' עץ חיים וחלק משמנה שערים שחבר הרב הק' מוהרח"ו וצ"ל. הרש"ש ז"ל נתבקש בישיבה של"ע בשנת התקמ"ב והושם ארון הקדש בהר הזתים, גם יתר משפחתו והמשרתה נקברו שם סביב למצבת קבורתו וקהל חסידים בירושת"ו הולכים ביום היאר ציוט שלו להשתטח ע"ק וללמוד שם בכל שנה עד היום.

פתח האוצר

מילדותי לבי ורעיוני משתוקקים ורודפים אחרי ידיעות קדמוניות ארץ שולותי עיר"ת „צנעא בירת תימן" ואגפיה ונגד כולם חכמיה וסופריה, על אידות קדמוניות ישוב אבותינו בארץ הלזו יש אגדות אשר שמעתי מפי זקנים ותיה אשר גם הם קבלו מאבותם, ויש שראיתי בכתב טועתק מספרי דהיי של הערבים שוכני צנעא שהעתיק „חיים חכשוש" ועודם נמצאים אולי בין בני אחיו הם' סליטאן, והם ידיעות נכונות ועתיקות מעניני מלחמות מלכי תימן והיהודים שם; אודות חכמיהם וסופריהם תליית ראיתי כמה ספרים מחבורי קדמונינו בתימן מיתר הפליטה אשר נשארו אחרי כל הרדיפות האיומות והגליות אשר היו רודפים ומגלים אותם פעמים רבות ומהם אשר נורמנו וידי בספק שלא וכדרך מציאה, והייתי מאד שמח בהם ומשתעשע באסרותם המהורות אך בשמש הזמן הבונר שעבר עלי פעיהיק ירושתיו נאלצתי לשכור מהם ספרים ישנים יקרי הערך, בדעתי לקנות חניפין, ולא זכרתי מיש בתורה לא יחליפנו, ועל כן לא זכיתי עיר להליפין, ואולם זאת נחמתי בעניי כי לא נפלו ביד זרים או אנשים ריקים חלילה כיא אנשי קדש יראים ושלמים חכמים ומשכילים ומהם אשר שמו אותם בבתי עקר הספרים בחיל לונדון וברלין ווולת ויש גם בבית הספרים הלאומי פעיהיק ירושתיו, ורבים אשר לא השגתי לקניתם אולם שמותם עודם נזכרוני ויש רשומים בכתב, וטרדת הזמן וחסרון כים לא הניחוני להוציא לאור הדפום לפחות את קובץ הרשימות שסיגלתי, והן עתה כאשר העתקתי דירתי מעיהיק ירושתיו אל עיהיק יפן — תיא לסיבות שונות והיתה לי ההזדמנית הנזכר למעלה [במבוא התולדות של הרבנים זיע,] או נערתי חצני לסדר שטות החבורים הנודעים לי מזמן רבי' הרמבים זיל ועד לפני שלשים שנה הנמצאים ואשר לא נמצאו עיס אבי', ומן שמיא אסתייעא מלתא להמצאת כסף ההדפסה אם כי בהלואה לזמן והעליתי' על ס' הנק' בשם אוצר ספרי תימן על משבח הדפום להוציא לאור תעלומות חכמה לזכר עולם ולשם מלוי חובה קדושה כלפי אחבי שאר קהיק אשר יצירת התימנים וקניניהם הרוחניים נסתרים מהם וכדאי היא זבות הוהיק וזכות הסחברים תגן בעדי ובעד וזיז ולישבנו ישוב טיב בטהרה וקדושה בארץ אבותינו עד בוא גואל צדק בכיא:

ספר אוצר ספרי תימן

אות א

אור האפלה נק' בל' ערבי **נור אצ'לאם**, הוא מדרש על חמשה חומשי תורה בעברית אמנם הפירושים אשר חידש הרב המחבר ז"ל כולם בל' ערבי, שם המחבר הר"ר **נתנאל בן ישע** ז"ל, הוא חי בשנת האחת מהאלף הששי שכן כתב בפ' בהר בענין שמטין ויובלות וז"ל ולפי חשבון זה שנה זו שאנו עומדין בה שהיא שנת חמשת אלפים ושמנה ושמנים שנה ליצי' שהיא אלף הרל"ט לשטרות וכו' ע"כ לענייננו, ואגב עיוני בו ראיתי שפ"י על פ' באכה ספרה הר הקדם, הוא אלגבל אלשרקי [כפי' רס"ג] והי **צנעא** ובלאדהא עכ"ל, ור"ל שכל המדינה צנעא וסביבותיה נק' הר הקדם, וזה חזוק לקבלתנו שההר הזה הוא גבל נק"ם אשר ע"פ מדינת צנעא, גם הערבים קורים למדינה הזו מדינת, **סאם** אבן נוח, שהוא בעבריית מדינת שם בן נח, גם הרש"ש ז"ל בשני שירים מזכיר אוזל בשם מדינת סאם שהוא שם בן נח, הן עתה נזרמן לידי מכתב הנשלח מצנעא מאת הרב יחיא קאפח נ"י לאחר מידידיו וזכר ענין מדרש הנז' וכ' עוד שהמחבר חבר ג"כ פי' על ס' היד החזקה להרמב"ם ז"ל והוא היה למד בו עם בני הישיבה של הרב ר' חיים קרח ז"ל והפי' הנז' היה מצוי ביד ר' שלום ב"ר יוסף עראקי ז"ל, והדבר ברור שהרב המחבר הנ"ל הוא מחו"ר ע"ת צנעא כה הקודמין ע"ה:

מדרש האור המדרש הזה מביא בשמו הרש"ש אלשבזי ז"ל בספרו חמדת ימים בפ' בראשית ע"פ והתן גם לאישה וכו' שכ' וז"ל פירש במדרש האור וכו' ע"ש וחפשתי ולא מצאתי עוד שמץ מנהו בכתבי יד גם הרש"ש לא זכר שם מחברו, גם בסדר הדורות ובשם הגדולים לא זכרוהו גם ס' אוצר המדרשים לא זכרו אשר יאסר כי הוא זה מחו"ר הימן וחבל ע"ד:

פירוש אלמוטוט גם זה השם מצאתי בס' חמ"י הנ"ל בפ' הולדות ע"פ ואת גדיי העזים וכו' שכ' וז"ל מהיכן [מנין] נחלו ישראל קשי עורף? נמצא בפירוש אלמוטוט ז"ל טעם זה וז"ל נחלו ישראל קשי עורף מאותן עורות עזים שהלבישה רבקה ליעקב דכ' ואת גדיי העזים וכו' ונעשו רושם לדורות עכ"ל, שם הנ"ל חפשתי בסהי"ד ושה"ג וזולתו ולא מצאתי זכר למו ואולי שהוא מחו"ר הימן ז"ל:

אור תורה הס' הזה נמצא בכ"י הרב המחבר פעיה"ק ירושת"ו, המחבר הוא הר"ר **פנחס בן יחיא הכהן מג'ארי** ז"ל, הוא חי במאה הששית לאלף הו' בעי"ת צנעא, שכן מביא בספרו זר והב בפ' ראה דבר חידוש ב' שמעתי מפי מוהרי"צ צאלח נר"ו ע"ש והוא טעמי' על ה' חומשי"ה מלוקט מכמה מספרי רבותינו ז"ל כולל פרד"ס, ומה שחדש סדרם בגליון וקראם ב' זר והב וקבלה בידינו שהמשפחה הזו היא מזרע יהויריב הכהן הגדול והיה להם ס' יוהסין עד זמן המחבר וכן שם **יהויריב** בל"ע **מג'ארי** וע"כ קראו שם המשפחה ע"ש יהויריב עד היום:

ספר אוצר ספרי תימן

אות ב.

ספר ביאור והוא ביאור דברי רבי הרמב"ם בפי' המשנה ע' חלק על י"ג עיקרים שם המחבר ר' חטר בירב שלמה ן' אלמעלם ז"ל זמנו לא נודע [כן כ' ר' יחיא הנ"ל בכתבו והנראה שהם' הזה נמצא אתו עד היום]:

עוד כ' הרב הנו' כי הרב ר' סעיד דרין ז"ל חבר פירוש על ס' היד החזקה להרמב"ם ז"ל וכאשר הגיע לצנעא ס' סגיר משנה ראו שפירושו מתאים לפירוש הרמ"ד הנו' וברוב הגליות והטלטולים שהיו שם לא נמצא עוד הס' הנו', וחע"ר, וכ"ז גרם שלא נמצא אור הרפוס בתימן זולת עתה מקרוב בעי"ת

עדן יע"א, ואני שמעתי מוקני ת"ת שהרב סעיד דרין הנו' היה ביתי הר"ש שבזי ז"ל והוא שווכרו בכמה שירים לשבח ולהחלה על גודל חכמתו ותורתו:

מדרש הביאור הספר הזה נמצא בכי' ישן בפעי"ק יפו אצל ר' יפת בן סעריא שרעבי הי"ו אמנם ההקדמה לא נשאר רק סופה, וראיתי להביא דבריו ז"ל שכ' וז"ל (מועתק מל' ערבי ללה"ק) וראיתי לאסיף בזה הספר עניינות גם על המגלה ואיוב ואיכה ומעשיות בדרך קצרה ומה שמצאתי מדברי רבותי' ז"ל, וקראתי שם מדרש זה **מדרש הביאור** לפי שבו אני מבאר עיקרי הורה שבכתב ועיקרי תושבע"פ וכו' וסיים בשיר ששמו רשום בראשי החרוזים ובסוף ספר בראשית כ' וז"ל השלמתי ענין החומש ראשון שהוא ס' הישר בעזרת אל אחד וענין ההפטרות שלו לאחר כל פרשה הוא מיוחד, אני סעדיה בן דוד לפי קיצר דעתי וכו' קח נא לאורך בית עולמים [ת"י] עם סנהדרי גדולה [ע] וקחה ז' ימי הפסח תמצא שמי **תעזי** בלי מעילה ע"כ, זמן המחבר הגו' נודע מתוך דבריו שכ' בפ' בהר ע"פ כי תבואו אל הארץ וכו' שכ' וז"ל ולפי חשבון זה שנה זו שאנו עומדין בה שהיא ש' אלף תשע"ב לחרבן בית שני ושנת אתשנ"ב לשטרות שהיא ש' הר"א ליצירה היא שנת שמטה עכ"ל נמצא עד שנה זו תרפ"ח הפ"ז שנה, הפי' שטביא בשמו או בשם אבן גנאח ז"ל כולם בל' ערבי וכולם פשט או פילסופיא דתית בענין ס' המורה של הרמב"ם ז"ל:

בשירי הוא חבור על התורה חידושים וגימטראות ופרפראות חכמה להר"ר יחיא בשירי ז"ל וקראו ע"ש משפחתו **בשירי** ונמצא הכי' בעי"ת צנעא אצל שלום בן יחיא סרי הלוי הי"ו זמנו של מחבר עי' אות ח"ת חבצלת השרון:

אות ג.

מדרש הגדול דע כי יש מי שמייחס המדרש הזה לרבי אברהם הנגיד בנו של רבינו הרמב"ם ז"ל וכן נמשך אחריהם מוה"ר יחיא צצ"ל בע"ח חיים בענין ברכת המילה ע"ש, אמנם אני הצ' הכותב מצאתי סתירה לזה מחבמינו כת הקודסין ע"ה, הא' הר"ר ישראל הבהן ז"ל בס' סגולת ישראל שחבר

ספר אוצר ספרי תימן

פי' על מדרש הגדול לפני שין שנים בשמיטל אות ס' שכ' בתחלת דבריו וז"ל ועל פי בקשת התלמידים חברתי פירוש שני זה בדרך המשט זהרמו על מדרש הגדול שחבר הר"ר דוד בן עמרם ז"ל מעי"ת עדן וכו' יעו"ש, העד השני מצאתי ספר כי' ישן קרוב לשין שנים שכ' וז"ל אחחיל לכתוב ספר המרגלית בע"ה והוא פירוש קצר על מדרש הגדול חבור הרב הגדול הנגיד דוד בן עמרם זצ"ל איש מדינת עדן וזהו הפירוש עכ"ל, והנה בלי ספק שלא ראה מהרי"ץ ז"ל דברי שני הרבני' המחברים הנו' וע"כ כתב מ"ש או מפי שמועה בלתי נכונה או שטעה באיזה ספר, ועיינתי בס' שם הגדולים להרב חיד"א וז"ל מערכה ד' ומצאתי שכ' וז"ל רבי' דוד בן רבי' אברהם בן רבי' הרמבים ז"ל חבר מדרש על התורה וההפטרות בלשון הגרי ומצוי בכ"י בארץ מצרים וכו' ע"ש, ואולי אפ' לום' שמהרי"ץ ז"ל וזולתו שמעו מזה המדרש וסברו שהוא המדרש הגדול שנמצא אצלינו בתימן ועיד שייתפוהו לרבי' אברהם ז"ל ולא דקו ובאשר נבוא לחקור על אמיתות הדבר יהבדר נו שלא דברו נכונה, לפי שהמדרש שוכר הרחיד"א ז"ל כנ"ל, א' שלא זכר שם מדרש הגדול כי אם מדרש פתח, ועיר שכ' שהוא בל' הגרי ר"ל ערבי וזה המדר"ג אין בו אף מלה א' הגרי וכלו בל' הקדש, ועוד שאין בו שום מדרש על ההפטרות אשר כל אלה יעידון שהמדרש שחבר רבי' דוד בי"ר אברהם הנגיד ז"ל אינו זה המדרש הגדול הנמצא בתימן, ועיד שהמדר"ג הנו' לא נמצא לא במצרים ולא בשאר מדינות זולת בתימן, ומייעתא לזה מצאתי בס' אוצר מדרשים הנדפס מחדש שכ' וז"ל מדרש הגדול כתיבה יד נמצא באוצר הספרים שבכרלין ובלונדון וכו' והם הובאו מתימן ולא נידע שם מחברו ע"כ, אשר זה יוכיח ג"כ שלא נמצא בשום מקום זולת תימן ואלו מחברו הוא רבי' דוד בן רבי' אברהם הנגיד ז"ל לא היה נעלם ממנו ולא היה כותב ולא נודע שם מחברו גם לא היה כותב שהובאו מתימן, ורע שמ"ש ולא נודע שם מחברו לפי שבכה"י הנמצאים עתה לא נמצא בהם הקדמת החביר ולא שם המחבר וע"כ כ' כן, אמנם ע"כ נאמר שהרבנים בעל ס' סגולת ישראל ובעל ס' המרגלית ז"ל הנ"ל דקו ואשבחו שמחברו הוא רבי דוד בן עמרם מדינת עדן ז"ל וידיעתם וקבלתם אמת ויציב ולו ראה מהרי"ץ ז"ל הספרים הנו' לא היה שותק מלהוכיח מהם שאין המדר"ג לרבי' אברהם הנגיד ז"ל, אחר כתבי כ"ז ראיתי בכתב שהיבא מצנעא מהר' יחיא קאפח נ"י ושם זכר את זה וכ' שהר"ר יחיא בשירי ז"ל כתב בגליון שמחבר המדו"ג הוא ר' דוד בן עמרם ערני ז"ל ע"כ, נמצא שעפ"י שלשה עדים נאמנים מגאוני עולם כת הקידמין משלש מאות שנים יקום דבר:

גן החיים טעמים נחמדים על ה' חומשי תורה מקובץ מכמה ספרים פרד"ס וקצת חידושים מהמחבר הר"ר חיים קרח ז"ל אשר רבץ תורה בעי"ת צנעא כל ימיו, הוא חיה קרוב למאה שנה ועלה השמימה בש' התרע"א ליצירה, חבורו הנו' נמצא בכתיבת ידו בעי"ת הנו' אצל בני בניו:

סֵפֶר אוֹצַר סִפְרֵי תֵּימָן

אות ד.

דּוּפֵי הַזְּמַן קובץ מעשים שהיו מטקרי הזמן שהיה ליהודי צנעא בפרט בשבע שנות הרעב שהיה בש' התע"ז ליצירה והלאה עם דברי תוכחות מוסר במליצה יפה לעם אשר היו פרוצים והולכים אחרי שרירות לבם עד שגרמו בעוה"ר כמה צרות ושנות בצורת. והוא חבור הר"ר יהודה אלצעדי ז"ל שחי באיתו זמן, הס' הנ"ז נמצא בכ"י בעי"ת הנ"ל גם פה יש קצת ממנו, שם מוכיר שמנה רבנים ומייחס כל אחד לשבטו היינו פלוני בן פלוני הראובני, השמעוני וכיוצא מזה מובן שעד ימיו היו קיימים ספרי יוחסין של אנשי צנעא כפי קבלתנו שנאבדו בימי האדון הנשיא סאלם אלעראקי הכהן ז"ל המכונה אלאסמא מפני מעשה שהיה בימיו אין כאן מקומו. ואני הכותב הוספתי לחבר אליו מה שקרה לאחינו שם בשנת התרנ"ב לא הקפ"ץ ובזמנים אחרים:

דִּיוָאן, כלי"ע נק' דיואן ובלה"ק **סֵפֶר** והוא ספר השירים הידוע למשוררי קרמונינו נע"ג כלול משירי הר"ר יהודה הלוי והראב"ע ורשב"ג ז"ל וזולתם מכת הקידמין ואחריהם עמדו משוררים בתימן כמוהר"ר יחיא אלצ'אהרי והר"ר ישראל משתא ובנו הר"ר יוסף משתא ז"ל, ואחריהם קם המשורר הגדול מוהר"ר שלם בן הר"ר יוסף משתא המכונה אלשבזי ז"ל גם מחכמי דורו והלאה, אמנם השירים של רבי שלום אלשבזי רבים מאד (עי' מ"ש לעיל בתולדות הרב הנז') ורוב הנמצאים בדיואנים שלנו הם לרש"ש הנז', ויש שואלים מרוע קראוהו דיואן סתם והשבתי כי אולי מפני שהוא כלול מכמה מחברים ואי אפ' לייחסו לאחר מהם ועי"כ קראוהו ספר סתם, ונק' הספר דיואן כמ"ש רס"ג ע"פ אמחנו מספרי מן דיואני, השירים שבדיואן נחלקים לה' סוגים יש נקראים בשם נשיד ויש שירות, חדויות, זפאה, הללות, ומקרוב נדפס קצת מהדיואן בעי"ה ערן יע"א ואח"כ נדפס בעיה"ק ירושת"ו, אמנם חבל על המניהים שלא דקדקו יפה וכמה טעיות וחסרונות ושבושים נמצאו בדפוסים הנז' וכל לב מבין מרגיש הטעות אך אל יתלה החסרון במחבר חילה, גם דע כי הר"ר יחיא הקרחי ז"ל התחיל לחבר פירוש על קצת השירים ע"ד הקבלה בפי כוונת המחבר ולא זכה להשלים הפי' על כל הדיואן כי נלב"ע בקיצר שנים בערך נ"ב שנה וקרא שם הפי' משכיל שיר ידידות כמובא לקמן אות מ':

אות ה.

מִדְרָשׁ הַחֲפֵץ על התורה נמצא בכ"י ישן להר"ר יחיא אלטביב ז"ל המכונה בשם זכריא הכופא שמכוירו הר"ר צאלח ז"ל בס' עץ חיים שחבר על התכלאל בכמה מקומות וכותב והרו"ה כ' וכו', לשון המדרש בלה"ק אך הפי' שמביא בשמו הם בל"ע, הס' הנ"ז נמצא בברלין יאולי גם בלונדון שלפני כ"ה שנה נמכר על ידי ונשלח לשם, ויש לו עוד חבורים אחרים נזכירם לקמן אות נו"ן, הוא חי במאה השנית לאלף הששי:

ספר אוצר ספרי תימן

אות ז.

זבח תודה הוא חבור נפלא על הש"ע יו"ד כולל הל' שחיטה ושבעים טרפיות בפלפול וסברא מכל הפו' ראשונים ואחרונים למורינו הר"ר יחיא צאלח זצ"ל, וכבר נדפס פ"א בעי"ת כולכתה ופ"ב בעיה"ק ירושת"ו הוא מביא סברת המקילים בדיני טרפיות עפ"י מנהגי צנעא וכל עת"י והודו ופרס ועליו סומכין כל בית ישראל שבמדינות הנו' להיות שאין הגוים אוכלים משחיטת ישראל, עוד לו חבורים נזכירם כל א' במקומו ע"ם א"ב, הוא חי בראשית המאה הששית לאלף הו':

זבח פסח קיצור דיני חמ"ץ ומצה בל' ערבי עפ"י מנהגי צנעא ואנפיה להר"ר שלמה צאלח ז"ל אחיו של מהרי"ץ ז"ל וחברו בל"ע כדי שגם ההמון והנשים יכינו בדינים אלו מפני שעשיות ואפיית המצות בתנורים שלנו הם נעשים ע"י הנשים כביתי חכמי המשנה והתלמוד, ונמצא בכ"י בקצת סדורים הנק' תכאליל, הוא חי בימי אחיו הרב הנ"ל:

זבחי אלהים קיצור הל' שחיטה ועט"ר עפ"י מנהגי צנעא להר"ר יוסף אלקארה ז"ל שהיה דיין ומו"ץ בעי"ת הנו', הוא תלמידו של מוהרי"ץ הנ"ל והסמיכו לדיין ומו"ץ אחריו, הוא רבץ תורה והעמיד תלמידים חכמים גדולים כמוהר"ר חיים קרח והר"ר שלום חכשוש זכ"ל ובניו הרבנים הגי' מוהר"ר שלמה אלקארה והר"ר יחיא והר"ר אברהם ז"ל הידועים ומפורסמים, ושמעתי מפי בנו הר"ר אברהם ז"ל שכשהיו לומדים בישיבה לפניו היה מפרש להם סוגיות התלמוד על פה ודבריו היו מכוונים לפי' רש"י ז"ל לרוב בקיאותו בתלמוד. סמוך לפטירתו הסמיך את בנו הר"ר שלמה הנ"ל לדיין אחריו ושמש ר"ש בכהונתו ארבעים שנה עד שנלב"ע בש' התרמ"ט ליצי' זקן ושבע ימים:

זר זהב טעמים נחמדים על התורה שחידש הר"ר פנחס מנ'ארי כהן צרק בעהמ"ח אור תורה שזכרנו אות א', הס' הנו' או"ת עם וי"ה נמצא בכ"י המחבר ז"ל פעיה"ק ירושת"ו אצל ידידי הר"ר לוי חמדי הלוי היו"ו:

זיג בחרדי הוא ס' תכונה להר"ר יוסף בן יפת הלוי ז"ל מחכמי צנעא כת הקודמין הוא חי במאה השנית לאלף הו', הס' מדבר על מהלך כוכבי לכת עם מנת מהלכיהם כדי לידע מקומם האמתי בגלגל המזלות ונקרא **זיג אלבהרדי הגדול** יען שיש עוד להרב המחבר זיג קצר וקראו בשם **נר ישראל** וכולם בל' ערבי עיין לקמן אות נו"ן, הס' הנו' נמצאים אצל הר"ר יחיא קאפח נ"י בעי"ת צנעא בכ"י:

אות ח.

חפיצה ספר זה לא נמצא עוד אף בחיטן והר"ר שלם שבזי ז"ל בס' חמ"י מביא בשמו פירושים באיזהו מקומן וכותב ובחפיצה פירש וכו' ונראה שהוא קדמון כי ראיתי להרב סעריא אלתעזי ז"ל במדרש הביאור הנ"ל אות ב' שמביא

שטביא בשמו בפ' ויגש בפי' על ההפטרה וכ' וקאל צאחב חפיצה וכו' לפי"ז ומנו מלפני שש מאות שנה ובלי ספק שהמחבר הוא מחכמי תימן כת הקודמין ע"ה כי לא נמצא שם זה לא בסדר הדורות ולא בשם הנדולים גם לא באוצר מדרשים אשר יאמר כי הוא זה מחוץ־תימן וחבל ע"ד וכ"ש כי אבדו בטשך הזמן והטלטולים:

חפצי האלהות גם זה לא נמצא זכר למו זולת בס' חמ"י שבזי שהביא בשמו בפ' בראשית על פ' קניתי איש את ה' וז"ל למה אמרה חוה כן פי' בס' חפצי האלהות סבורה היתה ברעתה שיהא צדיק כיון שזריעתו בגן ערן ולא עלתה הסכמתה עכ"ל, גם ע"ז הס' חפשתי בספרים הנ"ל ולא מצאתי שזכרוהו ובלי"ם שהוא מחוץ־תימן הקדמונים ע"ה. עוד נמצא ספר **חשבון** תקופות וטולדות וקביעות שנים חדשים ועבור שנים כתיבת יד ישן נושן מש' **הפ"ח** ליצירה, אמנם לא נודע למי מקדושים גולי תימן, והס' נמצא אצל הרי"ז קאפח נ"י בעי"ת צנעא:

חידושין הוא פירוש וקצת דינים ע"ם התפלות והברכות הנק' **תכלאל** להמחבר כמהר"ר יצחק ונה ז"ל, ומנו כנראה קרוב לשלש מאות שנה כי כן נמצא החבור הנז' בתכאליל שומנן יותר מרץ שנים, ומהרי"ז צאלח ז"ל בס' עץ חיים שחבר על התכלאל כמובא לקמן אות ע' מביא בשמו כמה פירושים אמנם לא נמצא הקדמה לס' הנז' בכל התכאליל שראיתי רק רשום עליו **חידושין** ועפ"י קבלת מהרי"ץ ז"ל נודע לנו שהמחבר הוא מהרי"ז ונה ז"ל:

חמדת ימים הוא מדרש כולל פרד"ם על התורה ורובו ע"ד הקבלה להמחבר הרי"ר שלם שבזי משתא ז"ל הוא מביא מכמה ספרים ישנים גם חדשים וגם מה שחדש מרוח בינתו, וכבר העיר עליו החכם הרי' יעקב ספיר בריש הספר וכ' וז"ל בקיצור הרב המחבר ז"ל נטע בפרדסו מטעי נאמן מכל עצי ערן נחמד למראה וטוב להשכיל והרבה ראו עיניו בספרים אין קץ דפוסים וכתבי יד יקרי המציאות גם אצלינו ומכולם אסף מלא חפנים ולא הניח דבר גדול ודב"ק מאמרי רז"ל מתלמוד והלכות פסיקות ומדרשי אגדות מינים מטינים שונים ווהב"ק וראשוני המקובלים, הוא בלוז גם מספרי חקירה ופילסופיא דתית כלול מפרד"ם וכו' יעו"ש, ומנו כבר נתבאר לעיל בתולדותיו ע"ש, הס' הודפס בעיה"ק ירושת"ו בש' התרמ"ד ליצירה מתוך ספר כ"י בלתי טוגה ומדוייק והמניה הרי"ז ספיר הנז' גם הוא לא רצה להקן איזהו מקומן של שבושים אפי' הנראים לכל סבין, ואם יזכני ה' להדפיסו עוד הפעם אשתדל בכל היכולת להקן את אשר עוותו הסופרים המעתיקים הקודמים ולסדרו בסדר נאה בעה"י:

ספר החול בעברית כן נק' וכל"ע **רמל** גם זה להר"ר שלם הנ"ל ועניינו ס' גורלות כמו ס' הגורלות שחבר **הראב"ע** ז"ל והוא ספר יקר מאד למי שיש לו ידיעה ברורה לעניני גורלות וכבר זכרנו לעיל בתולדותיו ס"ש הרב בעצמו על זה יעו"ש:

חבצלת השרון ס' דקדוק כ"י על התנ"ך וגם דברי קבלה למוהר"ר יחיא

ספר אוצר ספרי תימן

בשירי ז"ל, בו ביאר וצייר תמונת האותיות א"ב, וכי שלא לשנות תמונתן בס"ת תומ"ז, הרב מהרי"ץ ז"ל בס' חלק הדקדוק מביא בשמו בכמה מקומות וכותב ומהריב"ש או מהרי"ב כי' וכו'. זמנו עפ"י ההשערה בהמאה החמישית כי כן מצאתי חידושים מכתב ידו בגליון מדרש הגדול ישן שזמנו בערך ר"ן שנה, ומכנה עצמו בשם אבנר השרוני, ועכ"פ אחרי שמהרי"ץ ז"ל מביא בשמו וכותב מהרי"ב ז"ל נמצא שהוא קודם לו באיזה שנים וזמן מהרי"ץ ז"ל קרוב לק"ס שנים משנולד ואולי נמצא עוד הספר הנז' בעי"ת צנעא אצל הרי' קאפ"ח נ"י ואני ראיתי בגליון שלש מגילות כי' חידושים ודקדוקים מחבצלת השרון הנז' פה עיה"ק ת"ו, הוא היה מתנהג בחסידות וקדושה ומעשים נפלאים עשה עם בני דורו עפ"י קבלה מעשית. ואחד מהם שהחיה את המת למען יגיד מי הרגו לפני האמאם ושרי צנעא ואחר שהגיד החזירו לכמו שהיה מת וניצולו היהודים מעלילת הערבים על ידו זכר צדיק לברכה, והדברים ארוכים ואין כאן מקומן:

חלק הדקדוק כשמו כן הוא ספר דקדוק על התנ"ך למוהר"ר יחיא צאלח ז"ל הנ"ל בו נכלל הנוסחאות הישנות שבתיגאן והירושלמיים וכבר הדפסנוהו בהיגאן שהדפסנו בשנת תרנ"ה לפ"ק מה ששייך לפרשיות וההפטרות קחנו משם:

חיי שלום ליקוטים וחידושים על התורה מהרי"ר יחיא הכהן ז"ל רובו ע"ד הקבלה, הרב הנז' חי באמצע המאה הששית הוא היה מב"ד של הרה"ג מוה"ר יוסף אלקארה ז"ל וגם אחריו בעי"ת צנעא יע"א, הס' הנז' כי' נמצא בעי"ת הנז' עד היום:

חן טוב הוא חבור קטן הכמות ורב האיכות טעמים נחמדים שחידש המחבר מרוחב בינתו על התורה וקצת שו"ת בסופו למו"ז הרה"ג מוהר"ר יחיא בריחי ז"ל בעהמ"ח ס' לחם תודה, ובילדותי שמעתי מפיו שהו מה שנשארו יחר הפליטה ממה שחידש בבחרותו בהיותו בשלותו בעי"ת צנעא ומחמת המציק מחמד ן' יחיא שחיק עצמות שהציק לו ולגדולי הדור בזמנו נלה לעיר כוכבאן רחוק מצנעא מהלך יום וישב שם ובמשך הזמן חבר ס' לחם תודה כמובא לקמן אות ל"ד והניח כמה קונטריסי חידושים ושו"ת בגניזה בביתו וכאשר נגף ה' את הרשע הנז' חזר לביתו ומצא עוד רק קודריסים מעטים וסדרם לכרך א' וקרא שם הספר חן טוב, הוא חיה במאה הששית ושביעית לאלף הששי, בערך פ"ה שנה ועלה השמימה בש' תרחים לפ"ק ויע"א.

חמדת שלמה חידושים על התורה להר"ר שלמה עטר ז"ל בעהמ"ח שהילי זיתים על ש"ע אבן העזר עיי' אות ש'. ושמעתי מבנו הס' יחיא ז"ל כי היה בדעתו להשלים החבור גם על ח"מ אך בעוה"ר נלב"ע בקוצר שנים, בבחרותו נסע מצנעא לאי' וחזר לביתו ואחר זמן קצר נתבקש בישיבה של מעלה:

ספר אוצר ספרי תימן

אות י.

ידי שלום הוא קובץ פירושים ורקדוקים על התפסיר של רס"ג ז"ל שעל התורה מלוקט מספרי המדקדקים בדברי הרס"ג וגירסאות הנכונות והישנות וגם משאר מפרשים כהראב"ע והרשב"ם ז"ל, נק' הס' ידי שלום ע"ש הידים אשר עסלו וטרחו בו ידי הרי"ר שלום עראקי הכהן וצ"ל שחברו לפני שלשים שנה וברוב רוחק הזמן שהיה לו לא השיגה ידו להדפיסו כאשר היה מקוה, ואולי יצא עתה לאור ע"י נכדו שלם חיים צארום הי"ו, הר"ש חי ע"ב שנים בערך ונלב"ע בעיה"ק ירושת"ו בש' התרע"ז לב"ע:

אות כ.

כאפי אלמרשד בל' ערבי נק' כן כי החבור הוא רובו בל"ע והוא ספר שרשים ע"ם א"ב מפרש ומבאר המלים הקשים הנו' במשנה וביר החוקה להרטב"ם ז"ל, המחבר הוא הרי"ר **תנחום** בי' רב יוסף הירושלמי ז"ל ויחס עצמו הירושלמי כי עיקרו היה מירושלם ת"ו וכפי הנראה מתוך לשונו הערבי כי היה בתימן בעי"ת צנעא ורק אבותיו היו בירושלם ווה לך האות כי לא נמצא הס' הנו' רק בעי"ת צנעא כי' ישן. גם אני חפשתי בסדר הדורות ובשם הגדולים למצוא שם זה החבור ולא זכרוהו, אחר כתבי זה אינה ה' לידי קובץ הנק' מטמוני מסתרים, ושם הביא נוסח מכתב מרב יוסף ב"ר תנחום הירושלמי ששלח איהו ממצרים אל התימן לעיר **ענה**, [עיר זו ידועה היא לנו קרוב להעז] אל הרי"ר דוד הנגיר בן רבי' אברהם בנו של הרטב"ם ז"ל שהיה שם כי נסע ממצרים לתימן וישב בעיר הנו' זמן רב ואח"ך חזר למצרים ולולי האריכות הייתי מעתיק גוף המכתב כי הוא מעניין לקוראים. ועפי"ז נסתלק הספק ונתברר שהיה גר במצרים והחבור הנו' נשלח משם לתימן ולרוב יקרתו נשמר דור אחר דור עד היום:

כאפי הקצר זה הספר מצאתי בכי"ק קרוב לשי"ן שנה ושמו כאפי שרח אלאלפאץ, והוא פירוש המלים קשים שבמשנה ע"ם א"ב בקצרה קטן הכמות ורב האיכות לא נודע למי מקדושים חכמי תימן וכפי הנראה שלא ראה ס' אלכאפי הנ"ל אחרי שלא זכר מהנו כלום בשום מקום אך מזכיר הוא בהקדמתו שרובו לקוח מס' **מגמוע אלעדני** (פי' מכלול איש מדינת ערן) (יאני מצאתי בגניזה בעיר גבלה קידרים מזה עתיקים אולי הם המכלול הנ"ל והוא כולל פי' המלים שבתנ"ך ומשנה בל"ע וחבל ע"ד):

אות ל.

להם שלמה פי' מקובץ מס' הקבלה ווה"ק והתיקונים וזוהם מהחלק לי"ב שערים ובהקדמתו הכה על קרקר המכחישים את האמת ואומרים

ספר אוצר ספרי תימן

ואומרים שם׳ הווה״ק אינו להרשב״י ז״ע בדברים חריפים והוכחות רבות. שם המחבר הר״ר שלמה הכהן ז״ל מתימן מערי **בעדאן** כפי הנראה שהיה חכר להר״ר שלום הקרחי ז״ל בעהט״ח ספר סגולות ועל כן זכרו בסוף הספר וחברם לכרך אחר, הוא חי במאה הששית לאלף הששי, הס׳ כ״י הנו׳ נמצא ביר א׳ מבני בניו הוא ירי״ן האדון יהודה הכהן נ״י פעיה״ק יפו—ת״א:

ליקוטים קובץ קטן הכמות ורב האיכות מלוקט מס׳ הליקוטים של מהרח״ו ז״ל על ההורה וזולתו בדרך קצרה מאד גם חידושי הורה שחידש המחבר הוא הר״ר יחיא יעיש חמרי הלוי ז״ל מע״ת צנעא הוא חי במאה הששית הכ״י נמצא ביר נכדו הר״ר לוי חמרי נ״ל פעיה״ק ירושה״ו:

לחם תודה חידושים וביאורים על הל׳ שחיטה ועט״ר סובב הולך מילואים לס׳ שערי קדושה שחיבר מהר״י צאלח ז״ל בדרך קצרה מאד ובא אחריו מו״ז מהר״ר יחיא בריחי ז״ל ומלא דבריו מדבריו שהביא בס׳ זבח תודה יען שהשוחטים תפשו דרך הקצרה שבס׳ שערי קדושה ועדיין לא מלאו כריסם מזבי״ח וזולתו ועי״כ הוצרך לחבר לחם תידה והשלים כל הדינים והביאורים הצרכים לכל שו״ב וכט״ש הרב עצמו בהקדמת הס׳ ע״ש:

לקט הבסף כשמו כן הוא ליקוט טעמים מכמה ספרים על ג׳ מגילות מהר״ר יוסף בן אהרן הכהן ז״ל שהיה סופר ומלמד תינוקות, ובשבהוה ויו״ט קבע לו ישיבה ללמד ש״ע ומפרשים כל ימי חייו בע״ת צנעא, ונפטר בשיבה טובה:

אות מ.

מחברת התיגאן והוא ספר ה׳ חומשי״ת ונ״ך עפ״י הדקדוק ומנין השטין שמסנו (מעתיקים) כותבים ספרי תורה וקורין לו בל״ע **תאג** כהר בעבריה, וזה ס׳ המחברת נמצא כמעט בכל ההיגאן הישנות [בהחלתן] שנכתבו בתימן ע״ת צנעא והסביבה, בו כולל יסוד לה״ק ודקדוק הלשון וצורת הנקודות והטעמים ונגינהן וטעמיהן ומספר האותיות של כל התנ״ך ומשפטי הקריאה והתנועות ופסוקי הפרשיות ועוד ועוד ענייגים יקרים, דחבור הזה לקוח מספרי המדקדקים הקדמונים בן אשר ובן נפתלי ומחברת הרס״ג ז״ל וס׳ הרקמה וס׳ הקרחה כמו שמביא בשמם, אמנם לא נודע לנו ברור מי הוא המחבר כי לא נזכר שמו לא בהחלת הספר ולא בסוף (ומהרי״ץ ז״ל בחלק הדקדוק כ׳ שהוא על יסוד דקדוקו של בן אשר שעליו אנו סומכין ע״ש) ואף מהר״ר אברהם אלשיך הלוי ז״ל בתשובה כ״י כ׳ ובעל מחברת התיגאן כתב וכו׳ ולא זכר שמו שאולי גם הוא לא ידע שם המחבר, ויש משערים שאולי הוא להרב בניה הסופר ז״ל הידוע לנו, לפי שכל התיגאן שישנם מכתיבת ידו וכ״י בתו ישנים משש מאות שנים תחלתן כתוב המחברת הלזו, ודע שיש מחברת בל׳ ערבי והיא קיצור מהמחברת הגדולה שכולה בלה״ק, וגם זו לא נודע שם המחבר ועכ״פ המחבר

הוא

הוא מחכמי תימן הקדמונים והאות ז׳ה שמות האותיות שכיהכם כמו שכותבים בל׳ הערבי שהיו רגילים בו כזה בי גים דאל הי זאן עאן צאר ולא כל׳ העברי
ביה גימל דל זין עין צדיק וכו׳ :

טבשר טוב קובץ קטן הכטות ורב האיכות מאמרים קצרים מרברי חז״ל מלוקטים על ענין ישוב ארץ ישראל ומעלת הדר בה מאתי׳הכותב
וחברתיו להפיק רצון דורשי מאנשי שם העוסקים ביישוב ארה״ק והודפם ע״י חברת חובבי ציון בשנת התרע״א לב״ע והפיצוהו בתימן להלהיב לבבם לעלות להתיישב בארה״ק ויצאה מחשבתם לפועל ונהרו אליה רבים מכל ערי התימן וההפזרו בכל פנות א״י ורובם פועלים בעבודת האדמה בטושבות יהודה והגליל.

מחברת ס׳ המוסר להר״ר יחיא (זכריא) אלצ׳אהרי ז״ל ענייגו סדר מסעותיו של הרב המחבר הנו׳ במליצה יפה ושיר בכל מחברת
והם מ״ה מחברות כל הס׳. הוא נסע מתימן מצנעא ומעיר אלמכ׳א שהיתה אז מיושבת גם מעם בני׳ והלך כמה מדינות ולא״י והגיע לעיה״ק צפת ת״ו וישב בישיבת מהר״י קארו מרן הק׳ ז״ל. בו מספר נפלאות ותוכחות מוסר הוא דרך בדרך ר״י אלחריזי בס׳ התחכטוני וכנה עצמו בשני שמות אבנר בן חלק התימני ומרדכי הצידוני. זמנו בהחלת המאה הרביעית לאלף הו׳ כמ״ש בהקדמת הס׳ שהחלת נסיעתו היתה בשנה **השכ״ה** לב״ע, וחבר ג״כ ס׳ צדה לדרך דרושים על התורה, ובסוף ימיו חזר לצנעא והביא אתו ספרי קדש פוס׳ וקבלה
ואולי שמטנו ההחילה ליסור הקבלה להתפשט בין חכמי הדורות בתימן :

מעלות המחשבה הס׳ הזה נק׳ בל׳ ערבי **מעאריג׳ אלפכר** והוא ס׳ הכונה לאחד מחוי׳ר תימן הקדמונים. שם המחבר הר״ר
יואל בן ישע ז״ל אחיו של הר״ר נתנאל בן ישע ז״ל בעהמ״ח ס׳ **נור אלצ׳לאם** שזכרנוהו אות א׳, ושם זה החבור והמחבר ראיתיו בכתב הנשלח מאת הרר״י אלקאפח נ״י לפה. עוד כ׳ שם שהרב הנו׳ חבר ג״כ פירוש והערות על ס׳ הנק׳

זיג׳ אלמצ׳פרי וכפי הנראה שהספרים הנו׳ נמצאים אצל הריק״א הנ״ל :

מקור חיים כולל דיני שחיטה ועט״ר מפום׳ ראשונים ואחרונים הלכות
פסוקות בדרך קצרה להר״ר יחיא צאלח בן יעקב ז״ל מטשפחת מהרי״ץ ז״ל וכבר נדפס בעי״ת ערן כש׳ החרנ״ג ליצירה בהשהדלות המנוח ר׳ יחיא אלעמור ז״ל הוא היה איש חיל רב פעלים עסקן צבורי והיה מסור לעמו בכל כחו ומאודו כמו ששמעתי מפי אבא מארי ז״ל שהיה חי בימיו ונפטר בשם טוב בש׳ **בק״ע** לשטרות שהיתה ש׳ בצורת להפ״ץ :

מכלול העדני בי״ע נק׳ **מנמוע אלעדני** ר״ל שהמחבר הוא איש עי״ת **עדן** אמנם המכלול הזה לא נמצא עוד בזמנינו, אך בעל
אלכאפי הקצר הנ״ל סביא בשמו הן בהקדמה הן בפירושו בכמה מקומות ובלי ספק שהוא חבור לאחד מחוי׳ר עי״ת **עדן** הקדמונים או מחוי׳ר צנעא מטשפחת ר׳ ישועה אלעדני ז״ל בעהמ״ח ס׳ **מלאכת שלמה** (ובנין שלמה) שעל ש״ס משנה שעלה לא״י לפני ש׳ שנה, ושאלתי לאחד מידידי מת״ח ש״בעדן״ אם יש
להם

ספר אוצר ספרי תימן

יהם ידיעה טוה החבור והשיב כי הוא חפש ע"ז ולא מצא שום זכר, ואני הכותב הגעתי לעיר ג'בלה ומצאתי בגניזה קצת קונדרסי' ישנים כ"י ס' שרשים והפי' בל"ע והוא כלול מלשון המקרא והמשנה ואולי הוא זה המכלול הנ"ל וחבל ע"ד:

מרגלית הפנימית גם זה לא נמצא בספר כי אם מביא בשמו הרר"ש שבזי ז"ל בס' חמ"י בפ' נח וחפשתי בסרה"ר ובשה"ג ולא מצאתי שם זה החבור ואולי הוא מחבורי חו"ר תימן הקרמונים ע"ה וחבע"ר:

מרגלית קיבץ קטן הכסות ורב האיכות תפלות ובקשות ויחודים ע"ד הקבלה להרי"ר שטעון כהרב ר"ש אלשבזי ז"ע ויש בו צרופים ועניינים נפלאים סתומים ונעלמים ידועים רק להבקי בס' הקבלה, הס' הזה נמצא קוב"ץ מתנו מכ"י הרב המחבר ע"ה, וסגולות נמצא בו למי שנצרך לצאת ולבוא לפני מלך ושרים ולחן וחסד וכולם בדרך תפלות וצירופי שמותיו ית' הקדושים:

ספר המרגלית הוא קובץ פי' המלות הקשות הנמצאי' במדרש הגדול ונמצא אתי בכ"י ישן קרוב לשלש שנים אמנם המחבר לא זכר שמו בהחלת הספר וכמ"ש לעיל אות ס' ורוב הפי' הם בל' ערבי הנהוג בערי תימן:

מרפא לשון חבור נפלא על הרגים אונקלוס, מביא הנוסחאות הישנות של ההרגום שמצא בספרים ישנים וביאור המלות עפ"י הדקדוק, ובהחלת הס' האריך במאמר על יסוד להי"ק והתר' והפסיר רמ"ג בל"ע וקראו בשם מאמר **בריח הלשון**, גם סדר כללים לתר"א, שם המחבר הר"ר יחיא לבית הקרחי ז"ל בעהמ"ח פי' השירים שאביא לקמן גם יש לו חידושי טעמי תורה שחרש ברוח מבינתי וקרא שמו **משביך דורש**, הוא חי בתחלת המאה הז' ונפטר בש' הר"ם והוא בן ל"ה שנה בערך. כל חבוריו הנז' נמצאים ביד בנו ר' עמרם קרח הי"ו ויש מהם נמצאים אתי פעיה"ק:

משביל שיר ידידות הוא פירוש על קצה משירי דיואן ר"ש שבזי ז"ע להרב בעהמ"ח ס' **מרפא לשון** הנ"ל והיא דרך בפי' עפ"י דעת הרש"ש ז"ל ואולם בעוה"ר לא זכה לגמור פירושו על שאר השירים הנמצאים בדיואן כאשר היה עם לבבו הטהור כי נלקח ארון האלקים ועירנו כשמואל הרמתי ואני הכרתיו בילדותי ובאמת לא נמצא ברורנו בהימן איש חכם ונבון ועניו כמוהו:

מנחת יהודה לקוטי טעמים נחמדים פרי"ם מכמה ספרים על התורה וג' מגילות להרי"ר יהודה גופאן ז"ל מעי"ת צנעא, הוא חי במאה הששית ויש לו ג"כ חבור עיי' אות פ' לקמן:

מנחת שלום פסקי דיני הל"ש ועט"ר מפי' ראשונים ואחרונים עפ"י מנהגי תימן להר' רחמים בן שלום שרעבי ז"ל:

מפי חכמים דיני תפלה וברכות וטעמי כל דבר ודבר ע"ד הפרד"ם המחבר הר"ר יוסף אלעזירי ז"ל, הס' נמצא אצלי בכ"י פעה"ק ת"ו:

אות נון

נמוקי הרז"ה כן קורין לחבור הר"ר זכריה הרופא ז"ל הנקרא בל"ע ר' יחיא אלטביב כי הוא ז"ל מרוב ענוהנותו לא קרא לחידושיו שם, והם חידושים וביאורים על הרמב"ם ז"ל בס' היד החזקה, ועתה ראיתי בכתב ששלח ר' יחיא קאפח נ"י שכ' כי ישנם עוד חידושים וביאורים גם על ש"ס משנה ועל ס' המצות ומורה הנבוכים וכולם ע"ד שאלה ותשובה ועוד לו פירוש על שיר השירים ועמו קיבץ שו"ת בעניינים שונים וגם שו"ת שהיו שואלים אנשי עי"ת ערן לרבי' אברהם הנגיד בנו של הרמב"ם ז"ל ולנכדו רבי' יהושע ז"ל, החבורים הנז' נמצאים רק בעי"ת צנעא אצל הריק"א הנז' ובביהכנ"ס של מוהר"ר יחיא הלוי ז"ל, ותמיהני על כמה חכמים גדולים במהר"י אלצ'אהרי ומהר"י צאלח ז"ל וזולתם שמכנים שם יחיא בשם זכריא מאין בא להם יסוד ושורש לזה כי אין שום שיכות לכנוי שם יחיא אל שם זכריא כו"ע :

נר ישראל להרב יוסף הלוי ז"ל בעהמ"ח „אלזיג" הנ"ל אות זאן, והוא ספר חשבון הקופות מולדות קביעות ומהלך שני המאורות במחזירים ושנים, חדשים וימים. ועוד בו תיקן נ"כ לוחות הנק' בכ"ע **גדול** לאלף ורפ"ח מחזורים טן **בהרד** העבר ער **בהרד** שיהיה בסוף אלף רפ"ח מחזורים חוץ **מבהרדות** הבאים באמצע המחזורים עם הקון מהלכיהם הנק' **מנת** בדברי רבינו הרמב"ם ז"ל ובל"ע נק' **תעדיל** כדי לידע מקומם האמתי בגלגל המזלות (כ"ז הובא בכתב הריק"א הנ"ל) וכתב עוד שהרב המחבר ז"ל כ' בספרו שהוא תלמיד רבי שלמה בן בניה הסופר הידוע ז"ל :

נר השכלים הנק' בל"ע **סראג' יעקול** וכן כנהו הר"ש שבוי ז"ל בס' חמ"י והוא מדרש על התורה ישן נושן ועורנו נמצא בתימן כי כן ספר לי ידידי ר' יוסף מצ'מוני הי"ו שבשנת ההרנ"ב נסע לכפרים והגיע למקום הנק' **אלסופאל** סביבות אלכ'יארייה פי גבל אלסורק ונתארח אצל אחד מאנשי העיר ומצא אצלו זה המדרש כ"י ישן נושן בשפת להי"ק וולת הביאורים שהוא מבאר לשון המדרשי רז"ל שהם בל' ערבי ובסוף דברי ביאורו איסר בזה"ל ואנא „סראג' אלעקולי" ע"כ שמעתי מפי הנ"ל, ועד עתה לא נודע לי זמן ושם המחבר ז"ל ובל"ם שהוא מחו"ר התימן כת הקודמין ז"ל :

נר מצוה טעמים נחמדים על התורה חבור הר"ר שלם אלמנצורה ז"ל שחבר ביתי וקנתו וקראו בשם **נר מצוה** שהם אותיות מנצורה כנוי משפחתו ונמצא בכ"י הרב המוזכר ז"ל אצל נכדו הר"ר יחיא בן משה יצחק הלוי הי"ו רב ומו"ץ בעי"ת צנעא יע"א, הוא היה באמצע המאה הששית לאלף הששי וגם מ"ה שנה בערך מהמאה השביעית :

נחלת יוסף ספר יקר כולל כמה עניינים וכללים מדברי חז"ל פשטים ורמזים וקבלה ופילסופיא ושירים ומעשיות וחקירה ורפואות טבעיות

ספר אוצר ספרי תימן

מעט מכל אשר למד ואשר ראו עיניו ואשר חידש ברוח מבינתו הוא הרי"ר שמואל בן יוסף ישועה ז"ל מעי"ת ערן וכבר הורפם בעיה"ק ירושת"ו ש' תרס"ז בהשתדלות אחיו ידידי היקר מר שילה הי"ו:

אות סמך.

סגולת ישראל פירוש נחמד על מדרש הגדול כלול ספרדים חברו הרה"ג ר' ישראל הכהן ז"ל מערי שרעב הוא חי במאה הרביעית לאלף הששי, והרי"ר שלם שבזי ז"ל זכרו באיזה מקומות בחיבורו ס' חמ"י וכ' והרי"ר ישראל הכהן ז"ל פירש וכו' החבור הנז' נמצא בכ"י אוצי סוסן המחבר אצל ידי"ן מר יהורה הכהן הי"ו תושב עיה"ק יפו ת"א:

ספר סגולות כשמו כן הוא מקובץ מדברי המקובלים זוהר ותיקונים ושאר ספרי קבלה, הרב המחבר שמו נודע בעי"ת צנעא וידוע בחריפותו ופלפולו בדברי הפוסקים ויש לו איזה שו"ת שהיה משיב לגדולי חו"ר צנעא כמו הרי"ר אברהם אלשיך הלוי וצ"ל והרי"ר יחיא מורחי וצ"ל, ושמו הרי"ר שלום לבית הקרחי ז"ל הוא חי במאה הששית לאלף הששי. הס' כ"י נמצא נ"כ אצל מר יהודה הכהן הי"ו הנ"ל ומר יהורה משאט הי"ו:

אות ע.

עץ חיים חבור נפלא סובב הולך על סדור התפלות והברכות הנק' בל"ע **תבלאל** בו כלול פירושי המלות וביאורם ופסקי דינים בפלפול וסברא כפי מנהגי עי"ת צנעא ואנפיה בו גילה יסודות מנהגי אבותינו הקדמוני' נ"ע מהתלמוד והפוסקים וראש לכל הפוס' מאריה דאתרין הרמב"ם ז"ל. שמו של הרב המחבר ז"ל נודע בכר בשערים הוא הרה"ג וכו' מוהרי"ר יחיא בהרב יוסף צאלח זצ"ל בעהמ"ח ס' זבח תודה ושאר חבורים הנ"ל ואשר נזכירם לקמן. הס' הנז' כבר יצא לאור הדפוס פעיה"ק ירושת"ו בש' התרנ"ה ליצי' בהשתדלותינו אני והרי"ר שלום עראקי ז"ל והשותפים אשר הזילו זהב מכים להדפסה זכ"ל כמובא שם:

ענף חיים כשמו כן הוא ענף מע"ץ חיים הנ"ל שאספתי אני הכותב מה שנראה לצורך מילוי לדברי הרב המחבר ז"ל בעת ההגהה שהגהנו את הס' עץ חיים וגם מה שמצאתי עוד מחדושיו במהדורא בתרא כ"י והסמכתיו בסיף הס' להיות לי למוכרת נצח:

ספר הענק הס' הזה חבור הרה"ג מוהרי"ר יחיא אלצ'הרי זצ"ל והוא בעצמו זכרו ברמז בספרו ס' **מחברת המוסר** הנ"ל אות מ' במחברת המ"ה וכ' וז"ל **והענק** שחבר על כל מלה משותפת מתוק מצוף ומנופה, ע"ש. ובעוה"ר לא זכינו לראות החבור הזה כי ברוב הטלטולים והרפתקאות שהיו בתימן לא נמצא עור:

אות פי.

פרי צדיק ספר כולל דינים פסקי הלכות עפ"י מנהגי עי"ת צנעא ומוסרים חבור הרה"ג וכו' מוהר"ר **צאלח בן יחיא** זצוק"ל רוב הדינים בל"ע כפי שהיו רגילים בזמנו היות השפה הערבית שלטת בתימן הוא היה רב ומו"ץ בעי"ת צנעא ספורי נפלאות מטעשים שהיה עושה עם בני דורו רבים הם, ואני שמעתי מפה קדוש הר"ר אברהם אלקארה וצ"ל שקבל מאבותיו שהרב צאלח הנו' היה עושה כחוני המעגל ואבא חלקיה כשהיו עצירות גשמים היה נושא על כתיפו מרא וחצינא והולך חוץ לעיר וחופר גומא ונכנס בתוכה ומתפלל לשי"ת ואינו זז משם עד שהשמים התקדרו ככר בעבים ולא היה מגיע לביתו אלא וכבר הגשמים יורדים. הוא חי כמאה החמישית לאלף הששי, נכדו הרה"ג מוהרי"ץ זיל מביא בשם חבורו הנו' בכמה מקומות בפרט בדיני טרפיות ע"ש

כוכח תורה ובתשו' פעולת צדיק, ס' הנו' נמצא בכי"ו בעי"ת הנ"ל :

פעולת צדיק שו"ת וביאורים וחידושי דינים ג' חלקים סובב הולך על ד' טורים משו"ע או"ח יו"ד אה"ע ח"מ להרה"ג מורנו הר"ר יחיא צאלח זיל הוא העמיד כמה מסנהגי צנעא על ארני פז בפלפול עצום וסברא מתלמור ופוסקים, הס' הנו' נמצא בכי"ו בעי"ת צנעא וגם אתי פעיה"ק :

פירוש העברי כשמו כן הוא פירוש וביאור דברי רבי' הרמב"ם זיל על הל' שחיטה ועט"ר בו חידושים מפו' ראשונים ואחרונים וקראו פי' העברי יען שקדמו לו פירוש על הנו' בל' ערבי הנק' שרח והמחבר הזה עשאו בל' עברי כי הוא בא בארוכה ובענינים שאי אפשר לו לאמרם בערבי יען שהם ע"ר הקבלה, כפי זמן הספר כי' הנו' הנמצא אתי יש לשער שחי במאה החמישית לאלף הו'. אמנם לא נודע שם המחבר, אך נראה מדבריו באיזה מקומות שהוא מחו"ר צנעא כת הקורמין זיל :

פנים חדשות חידושים על התורה חבור הר"ר יהודה גזפאן זיל מע"ת צנעא שחידש ברוח מכינתו סביב לחבורו ס' **מנחת יהודה** הנ"ל אות מ', הס' נמצא בכי' בצנעא גם פעיה"ק :

פתח האהל כולל דיני גיטין וקדושין ודיני מילה מלוקט מפוס' ראשונים ואחרונים עפ"י מנהגי צנעא, וגם עיה"ק ירושת"ו. להחכם השלם הס' יחיא אלעמור זיל וכבר הודפס בעי"ת ערן בש' תרנ"ג לפ"ק עם ס' **מקור חיים** הנ"ל, המחבר חי בתחלת המאה השביעית וסוף ימיו עלת והתיישב בירושת"ו ושם היתה מנוחתו כבוד :

אות צדי.

צדה לדרך מדרש קטן הכמות ורב האיכות על התורה להר"ר יחיא אלצ'אהרי זיל בעהמ"ח ס' המוסר הנ"ל אות מ', הס' נמצא בכי' גם פה עיה"ק ת"ו :

ספר אוצר ספרי תימן

אות קוף.

קרבן תודה ביאור סביב הוסף על ס' מקור חיים הנ"ל וגם חידש בו כמה דינים שלא זכרם הרי"ץ בן יעקב ז"ל בס' מק"ח, ס' הנו' להר"ר שלום חבשוש ז"ל מחו"ר ע"ת צנעא והודפס עם ס' מק"ת ע"ש, הוא חי בתחלת המאה השביעית לאלף הששי:

אות ריש.

רסאלת בסתאן אלאזהאר השם הזה בל"ע שהוא בעברי **אגרת גן שושנים** נמצא שם חבור זה בכ"י הרה"ג מוהר"ר יחיא בשיתי ז"ל בעהמ"ח ס' חבצלת השרון הנ"ל אות ח' וזכרו מהרי"ץ ז"ל בעץ חיים בסדר הפלת ערבית דחול בענין השכיבני, ומתוך דברי המחבר הנ"ל מובן שהיה בזמן רבי הרמב"ם ז"ל, וע"כ ראיתי להעתיק כל לשונו שהובא בעץ חיים אות באות לתועלת המעיין ולהוכיח מדבריו ז"ל שאז היו חכמים גדולים בתימן מרם שהתגלה להם ס' היד החזקה ושאר ספרי הרמב"ם ז"ל, וז"ל הרי"ץ בע"ח, ובנליון התכאליף שכתב מוהר"ר יחיא בשירי ז"ל מצאתי שכ' וז"ל, (בל"ע) וקאל פי רסאלה' בסתאן אלאזהאר ואמא מא ד'כרת'ם לנא מן אלנאון אל אלמעצ'ם מרנא ורבנא משה שמרו צורו פי רחבה'ה אן יקול ברוך שומר עמו ישראל, פנעם מא ד'הב אליה, ומאן חכים למעבד הכי אלא הוא די רוח אלהין קרישין ביה דשתים לאחריה אמור רבנן ולא שלש, ונחן ענד תאליפנא סדור התפלות ורהבתהא וואנבתהא בלישנא דרבנן לבעצ' אלתלמידים סאלנא ד'אלך פוקת מחואלתנא הד'א אלתאליף אלמד'כור אעתראנא הד'א אלשך ורתבנא אלפסוקים אלד'י בעד השכיבנו ולם נכ'תם אכ'רהא בברכה ונעמוד בתפלה, פלמא וצלנא כתאנך מעלמה בהד'א אלתיקון רגענא לתיקונו ואצלחנאה פי תאליפנא לכון דבריו נראין מדבריני, ודלילנא עלי' ד'אך הא דגרסינן בברכות אמר מר קורא ק"ש ומתפלל, מסיועא לר' יוחנן איזהו בן העוה"ב זה המַמתיך גאולה לתפלה של ערבית וקאלו ואע"ג דצריך לומר השכיבנו בין גאולה לתפלה לא מפסיק הוא דכיון דהקינו רבנן השכיבנו בגאולה כגאולה אריכא דמיא, ואלו היה כדבריני היה לו לומר ואע"ג דתקיני השכיבנו ופסוקים דבתרה, ומדלא אמר אלא השכיבנו ש"מ לבסוף חותם ומלתא חדא היא ולאו תרי מלי עכ"ל:

הנה מס"ש ואמא מא ד'כרת'ם לנא וכו' מו"ר משה שמרו צורו וכו' מורה שהיה הרב המחבר אגרת גן שושנים הנ"ל בחיי מו"ר הרמב"ם ז"ל שכ"ב ונחן ענד תאליפנא וכו' מוכח ברור שאז היו בתימן חכמים גדולים פוסקים מהתלמוד ודברי הגאונים כרבי סעדיא גאון ז"ל וזולתו מרם הגיעו אליהם ספרי הרמב"ם ז"ל וזה חיזוק לקבלת אבותינו נוחי נפש שלהיות שראו דברי רבינו הרמב"ם ז"ל

בס'

בס' היד החזקה ושאר ספריו שהם מתאימים ומסכימים לסדרי סדורי תפלותיהם ופסקי דינים ושכל דבריו בלשון צחה ודרך קצרה אז קבלוהו עליהם לרב והיו שולחים ספיקותיהם ושאלות איזו למצרים הקרובה לתימן דרך הים והיה משיב להם, ומזה נ"כ תשובה מספקת לאנשי ליון ולעני שפה המדברים תועה על גולת תימן שלא ידעו מהתלמוד והגאונים ואפי' סדר תפלות לא היה להם, ורק משהגיע אליהם ס' היד הנ"ל העתיקו ממנו סדור תפלות, והרי דברי המחבר אגרת גן שושנים (רסאלה'בסתאן אלאזהאר) ז"ל הנ"ל מטפח על פניהם ומקהה שיניהם האומר ונחן ענר תאליפנא וכו' לכון דבריו נראין מדבריו וכו' בין הבין את אשר לפניך אם בעל שכל ומודה על האמת אתה, והדבר ידוע בכר עד כמה חבורים היו לקדמונינו ז"ל אשר ברוב הטלטולים והרפתקאות שעברו עליהם בכל זמן נאבדו בעוה"ר ועד אחרן גלותם האחרונה גלות צנעא למוצ אשר שמעתי מזקני ת"ח בהיותי בעי"ת צנעא כי באותו זמן אספו כמה וכמה ספרים כ"י אל בית אחד תוך המרינה בחשאי וסתמו את פתח הבית בחשכם כי יהיו שמורים שם עד יעבר זעם ויחזרו למקומם כי לא היה אפשרות לקחתם כולם רק איזה יחידים אשר לקחו מעט ממחסדי עין אתם ולא נודע הדבר הזה אך ורק לערבי א' שהיה שכן להבית ההוא, ואותו רשע ישיו הניחם עד שהלכו מהמרינה והלשין עליהם אצל האזאם צפי אלרין שחיק עצמו' הנ"ל בתולדות הרשב"י שבזו ז"ל ע"ש) ואז צוה לשרוף הבית ההוא בכל אשר בתוכו לגודל שנאתו וחמתו שנברה על היהודים, ולא נשאר להם אלא מה שהיו עוד בעיירות וכפרים מפוזרים אחד הנה וא' דנה, ואשר לקחו אתם והחזירום בחזרתם ממוצ לצנעא אחרי עבור י"ב חדש. עוד אני כותב הטורים האלה והנה בא אלי ידידי היקר מר אברהם עוזירי היו, וראה מה שכתבתי ואז השתדל להביא לי עוד [דברים יקרי ערך] את אשר מצא בס' **גנזי קדם** שיצא לאור מחדש וראיתי דברי המאסף שם והתעננתי כעל כל הון, וראוי הוא וסיעתו חברת **מכיצי נרדמים** היו לברכה והוי"ר אשר והגדילו לעשות בחקירתם על קדמוניות ארץ התימן והעלם על ספרו הנו' [אשר מצא ב'גניזה' שבפריז], ולהיות שהדברים ארוכים לכן הנני מביא פה מקצת דבריו הנצרכים לענין שכתבתי למעלה וז"ל.

בתוך כ"י 'גניזה' שרכשה לה הקהלה ב'פריז' לפני כ"ה שנה בערך ע"י דפרופסור הרב ישראל הלוי נ"י מצאתי שני דפים עתיקים מאד התבוננתי בהם ומצאתי כי טופסי אגרות הם אשר נשלחו מאחד הגאונים בבבל **לארץ ימן וימאמה** וכו'. עוד נתגלו לי בטובו של ידידי 'פרופ' אלכסנדר מרכס' נ"י עוד שני דפים יקרים מטופסי האגרות האלו ממש והמה באים מכ"י הגניזה אשר מונחים מזמן בין גנזי הסימנר בניורק וחבוים בתוך זגוגיות וכו' וראיתי כי הענין ממש אחד עם אותו הניר והכתב שב'פריז' וכו' האגרת הראשונה לא פורש למי ולאן נשלחה אך מתוכה מוכח כי נשלחה היא לארץ **'ימן וימאמה'** ואולם האגרת השנייה בראשה כתוב מפורש **לציעדה** . . . עמרם בר יהונתן, ותחלתה של האגרת הנ' חסרה אך יתכן מאד כי נשלחה

לשלום

ספר אוצר ספרי תימן

לשלום בר צמח הנרשם בראש אגרת אחת שבכ"י כ'. האגרת הרביעית נשלחה כפי הרשום בראשה **לכ'לף** בר... מן ימן הנומרת אתה רב כ'ף ונלויך מודיעים כי מימי קדם בישיבת **גאון אבינו** נוחו עדן היה נקוב שם אביך הטוב, וכו' ואולם מי הוא אותו הגאון בעל האגרות הללו, אין ספק בדבר כלל כי הכותב הוא גאון בן גאון משלשלת הגאונים האחרונים בישיבת סורא או פומבדיתא וכו', ואמנם ארץ חרשה ואלופים חרשים מהגלים לפנינו באגרות האלה, ער היום טרם נודע שום יחס בין היהודים **בתימן** ובין המתיבות סורא ופומבדיתא **בבבל**, ושם ארץ **ימן וימאמה** כאחד לא שמענו בתולדות ישראל כלל. ועתה הנה נתעשרה תולדותינו בפרק חדש מדברי ימינו בתקופת הגאונים ושלשה **אלופים** חדשים לפנינו בארץ ימן וימאמה' אשר הוכתרו מהישיבות בבבל וכו', והנה שם האחר הוא **ידידיה** אלוף אשר **בצנעא**. ושם השני האלוף השו' **נתנאל**... הדיין **בצנעא**. והג' הוא **שר שלום** האלוף בן מר יצחק נ"ע ובניהם מר שריה ומר חיים שמרם צורם השופטים והמטונים משער ישיבתנו ע"כ ארץ ימן וימאמה וכו', ע"כ תורף דבריו. וכל האגרות הנ"ל מדברים על מנכית הכספים נדרים ונדבות שהיו שולחים משם לבבל אל ראשי הישיבות דסורא ופומבדיתא כמפו' באגרות ההם. **והנה** מדברי האגרות הנ"ל התודע והתברר לנו עד כמה היתה גולת תימן מפורסמת בבבל ועשירה באלופיה וחכמיה מימות הגאונים ואולי גם מימות בעלי התלמוד היה היחס ביניהם ומשם שלחו להם את התלמוד הבבלי והיו דנים על פי פסקיו וכאמור למעלה בדברי המחבר רמאלה' בסתאן אלאזהר ז"ל בט"ש ודלילנא עלי' ר'אלך הא דגרסינן בברכות וכו':

רכב אלהים הוא חבור נפלא ע"ד הקבלה להר"ר יצחק ונה ז"ל בעהמ"ח . פי' התפלות והברכות הנק' חידושין הנ"ל אות ח' ע"ש:

אות ריש.

ראשי בשמים ביאורים וחדושי דינים על ש"ע יו"ד ח"א למוהר"ר דוד מורחי ז"ל בעהמ"ח ס' **שתילי זיתים** המובא לקמן, הוא חי בתחלת המאה הששית לאלף הו'. הוא רבו של מוהר"ר יחיא צאלח ז"ל, החבור הזה כבר הודפס בע"ת אלכסנדריא של מצרים בהוצאות הסו"ל האדון יהודה משה רצאבי הי"ו בש' התרס"א לפ"ע: עיד לו חבור ספר:

רביד הזהב סובב הולך שו"ת וחדושים על דברי מרן הש"ע והרמ"א א"ח עם קצת שו"ת מאת בנו הר"ר יחיא מורחי ז"ל שהיה דיין צנעא בזמן הרח"ג מוה"ר אברהם הלוי המכונה אלשיך וצ"ל:

ראשי בשמים גם זה חבור נפלא על ס' ימין משה הל' שחיטה ועט"ר בפלפול וסברה מכמה פוסקים וכפי הנראה שהמחבר הוא מוהר"ר יחיא צאלח ז"ל בעהמ"ח ס' **זבח תודה** או אולי לר' אברהם בנו ז"ל

ז"ל כי לא פורש שמו בספר כי שמצאתי אולם מתוך לשונו הזהב באיזה מקומות מוכיח שכן הוא כמ"ש, הכי נמצא פעיה"ק יפו"ת"א לאחר התימנים :

ראשי בשמים חידושי תורה וליקוטים מאת החכם ר' סעריא בן דוד ז"ל מערי שרעב זמנו סוף המאה הו', הס' כי נמצא בהטושבה רחובות לא' מאחינו התימנים הי"ו :

אות שין.

שתילי זיתים באור וחידושי דינים מכמה פוס' סובב הוא"ך על דברי מרן השו"ע א"ח להרה"ג טוה"ר **דוד מזרחי** וצ"ל בעהט"ח ס' רביד הזהב וראשי בשמים הנ"ל, הס' הודפס כבר בש' ההרמ"ה ליצי' בירושלם עיה"ק ת"ו בשני פנים, האחר כפי שסדרו הרב המחבר שהשמיט כמה מהנהת הרמ"א ז"ל שאינם מסכימים לר' הש"ע, ואשר הם רק עפ"י מנהגי האשכנזים, והשני הודפס עם כל ההנהות ועם קצת חידושים מהמגיה הנק' בשם עינות מים כאשר יראה הרואה. אחר זמ"ר קם הר' שלמה עמר ז"ל ורצה להשלים הס' הנו' עם אה"ע וח"מ וקראו **שתילי זיתים** כשם הא', והשלים רק יו"ד ואה"ע. וגם הוא הלך בקוצר שנים ולא הספיק לגמור החבור על ח"מ. הוא חי בתחלת המאה הו' :

שערי טהרה כולל דיני טומאה וטהרה שבויו"דה ל' נדה בקצור בלשון ערבי למהרי"ץ ז"ל ועשאו בל"ע כדי שגם הנשים ועמי הארץ שאינם מבינים להק' יוכלו ללמוד בו וידעו דבר איסור והתר, וכבר הודפס בירושת"ו בש' התרנ"ד ע"י אני ואחי רב מאיר הי"ו כדי לזכות את הרבים :

שערי קדושה הוא קיצור ס' זבח תודה להרב הנ"ל על הל"ש ועט"ר עפ"י מנהגי צנעא וערי תימן :

שושנת המלך קיצור ס' **פעולת צדיק** הנ"ל אות פ', אשר יגע וקצר השו"ת הנו' הר"ר שלום חבשוש ז"ל, וכבר הודפס ממנו חלק א"ח ש"ע יו"ד סביב הס' שתילי זיתים וראשי בשמים הנ"ל :

שנות חיים ס' נחמד כולל עבור השנים מזמן המחבר ער סוף אלף הששי וגם קיצור הל' שחיטה ועט"ר להר' חיים הלוי המכונה נגאר ז"ל. הוא היה רב ומו"ץ בערי אלשרף, הכי נמצא בתימן בעיר אלשאהל :

אות תי"ו.

תורת חכם גם זה קיצור ס' פעולת צדיק הנ"ל להר"ר יחיא צאלח בן יעקב ז"ל בעהט"ח ס' מקור חיים נכדו של הרב מהרי"ץ ז"ל והמעיין בו יראה הפרש גדול בין קיצור הרב שלום חבשוש הנ"ל, ובין קיצור זה וכל אחר מהרבנים הנו' קצר לפי הבנתו ורוח סבינתו והכל הולך אל מקור אחר

ספר אוצר ספרי תימן

אחר, הטחנר היה חביב מאד על בני דורו כי היה עסקן צכורי כטרין, והמש מרת אהרן הכהן אוהב שלום ורודף שלום, הוא חי בחצי המאה הששית ונחבקש בישיבה של טעלה בש' בק"ע לשטרות שהיתה שנת בצורת בתימן ולקוי הגפן לתפ"ן :

תושלב"ע

ואלה מהפיוטים שנמצאו בתכלאל ישן שוכרתי במבוא לתולדות

הר״ר שלם אלשבזי ז״ל

פיוט זה להר״ר יוסף בר׳ ישראל משתא ז״ל.

לר״ה

יוֹם נֶעֱקַד יִצְחָק לְהָרְבֵּן עוֹלַת. (נפשנו) נַפְשִׁי בְּקִרְבִּי כְּאֻבָּר
צוֹלֶלֶת, לְבֶן בְּזֶה הַגֵּס, אֲנִי נִצְלֶת, בִּזְכוּת אֲשֶׁר נִמְהָר
לְאֵשׁ אוֹכֶלֶת, שׁוֹחֵט וְהַנִּשְׁחָט וְהַמַּאֲכֶלֶת: שוחט וַיְהֻמָּה
לִבִּי כְּמוֹ הַיּוֹנָה, עַל בֵּן אֶשֶׁר נִפְקָד, לְמֵאָה שָׁנָה, חֻזְּרָה שָׂרָה
כְּבָרִאשׁוֹנָה, לֹא טָעֲמָה מַאֲכָל, וְטַעַם שִׁינָה, כְּאִבְּדוּ בְּיוֹם זֶרֶ
חֲרָבָה צִיּוֹנָה, נוּגָה וְנַאֲנָחָה, וּמִתְאַבֶּלֶת: שוחט שָׁטָן הָלַךְ
לְבַשֵּׂר אִמּוֹ, הַיּוֹם בְּגֹהּ נִשְׁחָט וְנִרְצָה דָמוֹ, בָּרוּהּ אֲשֶׁר נֶעֱקָד,
וּבָרוּךְ טַעְמוֹ, מִי יַעֲמוֹד תַּחְתָּיו וְיוֹלִיד צַלְמוֹ, הַיּוֹם כְּמוֹ כֶּרֶם
אֲנִי נִשְׁכֶּרֶת: שוחט פֶּחַד וְגַם חָרַד, וְנָשָׂא עֵינוֹ, כִּי נִמְשְׁרָה
נַפְשׁוֹ בְּאַהֲבַת קוֹנוֹ, פְּנֵה לְכָאן וּלְכָאן, וְהֵן בִּימִינוֹ, אַיִל שֶׁהוּא
גַּרְמוֹ, בְּרֵאשִׁית צָאנוֹ, הָלַהּ וְעָשָׂהוּ לְהָרְבֵּן עוֹלַת: שוחט
בָּכוּ בְּנֵי מַעֲלָה, בְּגוֹבַהּ קוֹלָם, עַל אִישׁ אֲשֶׁר הָיָה, מְאוֹר
הָעוֹלָם, מְבִין בְּסוֹד נִסְתָּר, וּמַעֲלוֹת סֻלָּם, חָכְמַת בְּנֵי עֵבֶר
בְּפִיו נִכְלֶלֶת: שוחט נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יי, יַחְדָּיו, יִצְחָק וְאַבְרָהָם
תְּנוּבוֹת שָׁדָיו, הֵם מוֹסְדֵי עוֹלָם, וְהֵם עַמּוּדָיו, מְשָׁלָם אֲדוֹן
עוֹלָם כְּמַעֲשֶׂה (ויי נסעשה) יָדָיו, נַפְשָׁם עֲלֵי חֻמְדָּם, אֱמֶת
מוֹשֶׁלֶת: שוחט יוֹשֵׁב וְגַם הוֹרִישׁ בְּמַעֲלָה רָמָה, אֵצֶל
זֶהנוֹ שֵׁם, וּבַעֲלֵי חָכְמָה, הָרַג לְאִישׁ עָרוּם (יצה״ר) וּבַעַל עֲרָמָה.
הַסִּיר לֶזְהָמָתוֹ שֶׁהִיא מְטֻלֶּלֶת: שוחט שָׁמַח יְלוּד אָמָה
בְּבֵן שֶׁנֶּעֱקָד. הוֹלֵךְ וּמִתְהוֹלֵל, וְאָמַר נִלְבָּד, הַבֵּן אֲשֶׁר הָיָה
לְאָבִיו נֶחְמָד, כִּי יִתְּנָה הָאֵל אַרְצוֹת בִּלְבָד, יִהְיֶה לְבוּשִׁי פָּז,
וּבְגָדֵי מְיֻלָּת: שוחט רָעַד לְבַב שָׂרָה, וְנוּפָהּ הִפְחִיד:

עֵת רָאַתָה אָבִיו שֶׁהוּא בָא יְחִידִי. אָמְרָה אַיֵּה בְּנִי יִצְחָק אֲשֶׁר הוּא עֲתִיד. לַעֲמוֹד בְּהַר סִינַי וְלוּחוֹת יוֹרִיד. הַיּוֹם כְּמוֹ קֶדֶם אֲנִי נִשְׁכֶּחֶת: שוחט אֵלִי יִזְכְּרֶהָ לָנוּ בְּרִיתוֹ לָעַד. כָּל אוֹיְבֵינוּ יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד. הָעוֹבְדִים בָּנוּ עֲבוֹדַת עָבֶד. יִשְׁלַח יְלוּד עַמָּרָם. וְגַם יוֹכֶבֶד. בִּזְכוּת יְהוֹתִיאֵל. אֲנִי נֶגְאֶלֶת: שוחט לוּלֵי זְכוּת אָבוֹת שֶׁהִיא מַגֶּנֶת. עָלַי בְּגָלוּתִי. כְּמוֹ מִשְׁעֶנֶת. כִּי מְדַבֵּר תּוֹרָה אֲנִי יוֹשֶׁנֶת. כִּי בַּעֲבוּר תּוֹרָה אֲנִי נִגֶּלֶת: שוחט מוֹשֵׁל בָּעֶלְיוֹנִים וְגַם תַּחְתּוֹנִים. זָכְרָה לְבָנֶיךָ בְּרִית אֵיתָנִים. רַחֵם לְיַלְּדֵיהֶם. כְּאָב עַל בָּנִים. הַשְׁמֵד וְאַבֵּד עוֹבְדֵי חַמָּנִים. רַגְלָם בְּנַחַל אֵשׁ. תְּהֵא טוֹבֶלֶת: שוחט שׁוּבוּ בָנִים לְיַעֲקֹב וְאַל תֶּחֱמָאוּ. חִזְקוּ וְגַם אִמְצוּ וְאַל תִּירָאוּ. הִנֵּה מְבַשֵּׂר טוֹב בְּמוֹל מַה־נֶּאֱוּוּ. עֵת יֹאמְרָה לָכֶם לְצִיּוֹן בּוֹאוּ. רוּצוּ כְרַגְלֵיכֶם כְּמוֹ אַיָּלֶת: שוחט תָּמִים. זְכוֹר לָנוּ זְכוּת יְשֵׁנֵי חֶבְרוֹן. אַל תִּשְׁפְּטֵנוּ בְּאַף וּבְחָרוֹן. הַשְׁלֵהּ עֲוֹנֵנוּ. לְנַחַל קִדְרוֹן. וְשַׁלַּח מְשִׁיחֶךָ וְיִבְנֶה צִיּוֹן. סֻכַּת בְּנֵי דָוִד שֶׁהִיא נוֹפֶלֶת: שוחט אֵל חַי יְחַיֵּינוּ וְנִרְאֶה צִיּוֹן. וְיִבְנֶה דְּבִירוֹ שֶׁהוּא. אַפְרִיוֹן. וְנַמְרִיב זְבָחֵינוּ וְיִהְיוּ לְרָצוֹן. לְמַעֲנֶךָ לוּבַשׁ צְדָקָה. וְאַתָּה הוּא עֶלְיוֹן. כִּי נַפְשֵׁנוּ. תַּעֲרוֹג לְךָ. כְּמוֹ אַיֶּלֶת: שוחט

מי שלם יוסף לר״ה

שָׁמַעְתִּי דִּבְרֵי נְבוּאוֹת מִפִּי חֲזִיוֹן נְבִיאֵנוּ. נָשְׂאוּ עָלַי מַשָּׂאוֹת כִּי יֵשׁ יֵצֶא לָגָלוּתֵינוּ. כִּי רָאוּ בְּסוֹד הַמַּרְאוֹת וְשָׁמְעָה שִׁמְעִי אָזְנֵנוּ. וְדִבְּרֵיהֶם לִי לְעֵד וְאוֹת מְחַכִּים לִישׁוּעָתֵנוּ. יִרְאֶם אֵ. בְּמוֹלוֹ נִפְלָאוֹת אֱלֹהֵי קֶדֶם מַלְכֵּנוּ. בְּעִיר אֱלֹהִים צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ: נעיר לָמָּה זֶּה תֶּהֱמִי נַפְשִׁי הָעִירִי יְשֵׁנֵי חֶבְרוֹן. דְּגָלֵי שְׁבָטַיּוֹ הַמְשִׁי. וּלְכִי בְּיֹשֶׁר וּבְכִשְׁרוֹן. בְּעֵת רָצוֹן צוּרִי דִּרְשִׁי. כִּי יֵשׁ לַעֲדָתֵךְ זְכרוֹן: קוּמִי עֲלִי אֵל הַר

קָדְשִׁי וְנִמְצָא שָׁם חֵלֶם יִתְרוֹן. וּמֹשֶׁה וּשְׁמוּאֵל וְאַהֲרֹן. יַחְדָּיו יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ: נעיר מַלְכִּי עֶרֶב חָבְרוּ עָלַי. וּמִי זֶה יָהוּם לְעֶזְרָתִי. הַזְכִּירוּנִי מַעֲלָלַי לְוֹלֵי אֱלֹהַי יְשׁוּעָתִי. עָמַד וְקִנֵּא בְּגִלָּלַי כִּי בְקָשׁוּ לְהָמִיר דָּתִי. אוֹדֶה צוּרִי בְּמַהֲלָלַי חֶלְקִי יָסוֹד חֻשַּׁם מְנָתִי. הָאוֹמֵר שׁוּבוּ אֵלַי יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ: נעיר

יַחֲפֹּשׂ אָדָם אֶת דְּרָכָיו. וְדַלְתֵי תְּשׁוּבָה נִפְתָּחִים. וְיָבִינָה כָּל מַהֲלָכָיו. אָז יֵלֵךְ לוֹ בְּרֶוַח הִים. וְיִשְׁלַח צוּרִי מַלְאָכָיו לְרַפֵּא לְבָבוֹת נֶאֱנָחִים. וְיָדוּ אוֹיְבִים בְּמַעֲרָכָיו. כִּי הֵפֵרוּ בְּרִית אַחִים. מִמְּנַדַּל עֹז צוּרִי לְחוֹכָיו עֻזֵּרְנוּ וּמָגִנֵּנוּ: נעיר וְאִם טָבַעְתָּ (נ״א טנעתי) בְּמְצוּלוֹת אֶקְרָא לֵאלֹהֵי יִשְׁעִי. מְשַׁוֵּה רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת. כִּי הָוֹא מְצוּדָתִי וְסַלְעִי. חַסְדּוֹ יָחִישׁ לְהַגָּלוֹת וְמָרוֹב לְשַׁמּוֹעַ שַׁוְעִי. וּבְיוֹם דָּנַלַי נִדְגָּלוֹת. מְחוֹזֵה יָם דְּלֵה טָבְעִי. בְּמְשִׁיחוֹ יְנַהֵל עֲלוֹת. כְּקֶדֶם יְחַדֵּשׁ יָמֵינוּ: נעיר

סְלִיחָה בְּנֵי אִישׁ תָּם. בַּקְּשׁוּ אוֹלֵי הֶעָוֹן יְכֻפָּר. יוֹם זֶה אֶת יי, דִּרְשׁוּ. כִּי בְּרִית אָבוֹת לֹא תוּפָר. יוֹתָם וַיְלִילָה הִתְמוֹשָׁשׁוּ הִתְנַעֲרוּ מִנּוּשׁ עָפָר. רוּחֲכֶם כְּמֵי חֶסֶד מַמְשׁוּ כּוֹל תְּמִיעַת שׁוֹפָר. יֵרְאוּ גוֹיִם וְיֵבוֹשׁוּ כִּי בוֹ יִשְׁמַח לִבֵּנוּ: נעיר פְּתָאוֹם יָבוֹא עֵת יְשׁוּעָה וְנַעֲלֶה בְּרִנָּה הַר צִיּוֹן. נִשְׁמַע כּוֹל שׁוֹפַר תְּרוּעָה. וּמֶלֶךְ יוֹשֵׁב בְּאַפִּרְיוֹן. בְּמִשְׁפָּט וּצְדָקָה זְרוּעָה בְּמָגֵן עֹז וְגִי חְזָיוֹן. וְשָׁם מַעֲתִּים הַשְׁמוּעָה הַיּוֹדְעִים דַּעַת עֶלְיוֹן. כִּי לַיי הַתְּשׁוּעָה: נעיר לְךָ מלך

סי׳ לאלשבזי לר״ה

לְךָ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ. וְהַפֵּשׁ מִתְּמוֹל דְּרָכֶךָ. יְרָא אֶת יי, בְּלִבָּבֶךָ. אוּלַי יְרַחֵם עָלֶיךָ. שׁוּבָה וְיָשׁוּב אֵלֶיךָ. וְיַרְפֵּא אֶת מְשׁוּבָתֶךָ. לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ. תְּזֻכֶּה בְּשָׁפְטֶךָ: נעיר אֱהוֹב צִוֶּרֶךָ וַעֲשֵׂה רְצוֹנוֹ. וְהַרְחֵק מִלִּבְּךָ זְדוֹנוֹ. (כס״ש וזרון לנך השיאך) וְסוֹרָה מֵהַרְהוּר עֲוֹנוֹ הַגּוֹרֵם עָלָיו יְגוֹנוֹ. טוֹב עֶבֶד אוֹהֵב אֲדוֹנוֹ

וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנוֹ. בְּלִבְּתְךָ תִּשְׁמוֹר צַעֲדֶךָ וְהֶקִיצוֹתָ
הֵיא תְשִׂיחֶךָ: לשון לַיִל תַּעֲמוֹד בָּאַשְׁמוּרֹת. בְּרוֹב
תַּחֲנוּנִים וַעֲתָרֹת. וְנַפְשְׁךָ לְטוּב אֵל נוֹהֶרֶת. מִצְוֹת וְחֻקִּים
שׁוֹמֶרֶת. וֶדֶרֶךְ חַיִּים בּוֹחֶרֶת. וּמִכָּל פְּשָׁעִים נִזְהֶרֶת. וְיָפוּצוּ
אוֹיְבֶיךָ. וְיָנוּסוּ מְשַׂנְאֶיךָ: לשון שׁוּבָה וְתִכּוֹן בְּלֵב תָּמִים.
מִכָּל עָוֹן וַאֲשָׁמִים. וְלֹא תִירָא פַּחַד אֵמִים. וְהַרְנָשַׁת אוֹיְבִים
וָתָמִים. סוּר מֵרָע וּמֵאִישׁ דָּמִים. וַחַס נָא מֵעֲצַת חֲכָמִים. וְהָיָה
שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ. יְזַפּוֹר כָּל מִנְחוֹתֶיךָ: לשון בְּעָוְרַת אֵל חַי
מַלְכֵּנוּ יִשְׁמַח וְיָגֵל לִבֵּנוּ. עָוְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ. יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ. בְּסֵפֶר
חַיִּים יִכָּתְבֵנוּ. מִכָּל צָרָה יְמַלְּטֵנוּ. יַאֲזִין בְּרָצוֹן שַׁוְּעֵנוּ. וְיִמְחֶה
אֶת כָּל פְּשָׁעֵינוּ. אֱלֹהִים בְּרֹב חַסְדְּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:
לשון זְכוּת לַמְּדוּ עָלַי אָבוֹת. לְפָנַי צוּר שׁוֹכֵן עֲרָבוֹת.
תִּשְׁמַח נְפָשׁוֹת נֶעֱצָבוֹת. אֲשֶׁר בְּיוֹם הַדִּין נִצָּבוֹת. בְּסֵפֶר חַיִּים
נִכְתָּבוֹת. יַעֲלוּ גַּלְגַּל וּמֶרְכָּבוֹת. נְטֵה לְבִי לִימִינֶךָ. לְהַטִּיבְךָ
בְּאַחֲרִיתֶךָ: לשון יוֹצֵר כֹּל בְּחָכְמָה וָדַעַת. יְרַחֵם אֲיֻמָּה
נִבְנַעַת. כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ נוֹשַׁעַת. בְּגָלוּתָהּ מִתְיַגַּעַת. בְּעֶמֶק
עָכוֹר טוֹבַעַת. וּמֵעִיר אֵל עִיר נוֹסַעַת. לְקוֹל נֶחָמָה שׁוֹמַעַת.
בְּחֵן תּוֹרָה מִשְׁתַּעֲשַׁעַת. צוּרִי רְצֵה שַׁל עַמְּךָ. יְכַבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ
אֶת כַּעְסֶךָ: לשון ע מלך

סי׳ אלשבזי

לכפור

אֲרוֹךְ עַיִן בְּכוֹם יַיִן אַל יִשְׁגֶּה לִבֶּךָ. וְאַל תִּלְמוֹד יָדִיד לַחְמוֹד
אֶשֶׁת רֵעֶךָ. וְסוּר מֵרָע וְטוֹב תִּזְרַע צְדָקָה לַעֲנִיֶּיךָ. וְאַל
תַּכְלִים פְּנֵי דַלִּים וְאַל תַּקְפִּיץ יָדֶיךָ. וְאַל תִּגְאֶה וְתִתְגָּאֶה וְאַל
תִּבְטַח בְּעָשְׁרֶךָ. בְּלִבְּךָ גְּמוֹר דָּת לְשָׁמוֹר. וְאָז תִּצְלַח בְּדַבְרֶךָ
זְכוֹר מוֹנְךָ בְּיוֹם הוֹנֶךָ. וֶאֱמוֹר בְּיוֹם עָמְדֶךָ. טוֹב אַתָּה וּמֵטִיב
לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: טוב לֵב נִמְהָר יֶהֱא מְזֻהָר לַעֲשׂוֹת אֶת

רָצוֹן מוֹנוֹ. וְיִתְיַסֵּד לְהָבִין סוֹד בְּחוֹרָתוֹ וְהֶגְיוֹנוֹ. וְדָת מוֹסָר
לֹא יֶחְסָר. וְלֹא יָמוּת בַּעֲוֹנוֹ. בְּעֵת יָשׁוּב יְהֹוָה חָשׁוּב וְאָז יַחֲזוֹר
לְמְכוֹנוֹ. שְׁמַע מִלִּין וְאַל תַּלִּין לְכָבִי בַּחֲטָאֶיךָ: טוֹב שְׂחִי
רוּחִי בְּמַר שִׂיחִי. לְיוֹם שׁוּבָה תְּנִי צֵידָה. וְהָכוֹנִי וְתִשְׁכּוֹנִי.
בְּתוֹךְ קָהָל וְגַם עֵדָה. תְּנִי כוֹפֶר לְגוּפָה הַפַּר בְּרִית אַחִים וְכִי
רָדָה. וְהָבִיני בְּיוֹם דִּינִי וְעָלַי שַׁלְמִי תוֹדָה. בְּכוֹא צוֹרָה כְּדוֹב
טוֹרָה. בְּיוֹם הַדִּין נַעֲמוֹדָה. צוּרִי מַחֲסִי מָנָת כּוֹסִי. מְחוֹל
וּסְלַח לַעֲבָדֶיךָ: טוֹב בְּגָלוּתִי וַדְּלוּתִי אֲנִי הוֹמָה בְּמַר
בְּכִיי. וְלִבִּי סָר וְנִתְיַסַּר. אֱלֹהַי רְפָאָה חָלְיִי. וְחוֹן גּוּפִי דַּל אֲשֶׁר
חָדַל. וְחַזֵּק יוֹצְרִי רְפָיִי. רְצֵה עָלַי בְּמִשְׁאֲלַי. רְאֵה שְׁפָלִי וְרוֹב
עֲנָיִי. בְּךָ בְּטָחִי סָבוֹל טָרְחִי. בְּיוֹם דָּפְמִי דָּלָתֶיךָ: טוֹב זְמָן
אָתָה בְּהַשְׁחָתָה. וְהַכְבִּיד עוֹל וְרוֹב דַּלּוּת. וְבֶן אָמָה מְאֹד הָמָה
וּמִתְגָּאָה כְּרוֹם זְלוּת. וְעֵינָיו צָר בְּעָם נֶעֱצָר. שְׁהוּא צוֹלֵל בְּכוֹר
גָּלוּת. וְרָם לִבּוֹ בְּתוֹךְ מְרִבּוֹ. בְּעַמְּךָ יִנָּהֵג שַׁפְלוּת. אֱלֹהֵי
חוֹן לָדָל בָּהוֹן. בְּחֶשֶׁק אַהֲבָתֶךָ: טוֹב יְשׁוּרוּן רֵעַ וְהַמְלֵהּ
בְּשִׂכְלְךָ לַעֲשׂוֹת טוֹבָה. וְהִתְיַשֵּׁר בְּרוֹב הַבְשֵׁר בְּלֹא עָוֹן וְלֹא
חוֹבָה. גְּכוֹל תָּשִׂים בְּטוּב מַעֲשִׂים. וְדַעְתְּךָ תְּיַשְּׁבָה. הַדֵּר
זְמַן בְּחֵן תַּקֵּן. וְתָמוּם מִפְּנֵי שִׁיבָה. עֲשֵׂה לָךְ רַב בְּיוֹם תִּכְרַב
וְלֹא תִּשְׁבַּב לְמַעֲצָבָה. הַשְׁלֵךְ עַל יי יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ:

השיך ל מלך

סי׳ אלשבוי לכפור

אֱלֹהַי. לְדָךְ אַל תַּכְלֵם צוּר הַמְּשִׁיחַ לָאֻמִּים. שִׂכְלִי יְעִירֵנִי בַּחֲלוֹם.
וַאֲנִי בְּתֵימָן מִתְעַלֵּם. וְרַעְיָה אָמְרָה לִי גַּשׁ הַלּוֹם אֶת
אֲשֶׁר תְּדוֹר שַׁלֵּם. דְּרָכֶיהָ דַּרְכֵי נוֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם:
דוכיה לְךָ עַמִּי בֹּא בַּחֲדָרֶיךָ. אֱזָךְ נָא כְּנֶבֶר הֲלָצֶיךָ. וּפַחַדְתָּ
אֶת נָוֶךָ. וְלֹא תֶּחֱטָא לֵאלֹהֶיךָ. כִּי הוּא מוֹחֵל פְּשָׁעֶיךָ.
בְּלֶכְתְּךָ יִשְׁמוֹר צַעֲדֶךָ. יִשָּׂא ה׳ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:
דוכיה שׁוּבִי וַעֲלִי לָךְ מִבּוֹר. יְחִידָתִי חֲנִי לָךְ חָבֵר. כִּי צַד

פיוטים לכפור

הַשְׁמֵאל עוֹבֵר לְעַצְמוֹת בְּנֶגֶף שׁוֹבֵר. וּבְצַד יָמִין דַּךְ סוֹבֵר
צֶדֶק וּמֵישָׁרִים הוֹבֵר. פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִיעַד שַׂר שָׁלוֹם:
דרכיה בֵּין הַמִּשְׁפְּתַיִם עָמַד. שְׁבָלִי וּמוֹסָר לֹא רָמַד. בִּימֵי
בְּחוּרוֹתַי צָמַד. בְּהַרְהוּר וּמַחֲשָׁבָה חָמַד. הוֹמָה כְּעֵגֶל לֹא
לָמַד. וְהַגּוּפָה סוֹפוֹ יִתְגַּלְמַד. וְאֶל אֲבוֹתָיו יָבֹא בְּשָׁלוֹם:
דרכיה זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. חֶלְמוֹ בְּגַן עֵדֶן זָכָה. וְנֶפֶשׁ
רְשָׁעִים נְבוֹכָה. וְרוּחָם אֶל שְׁאוֹל נֶהְפָּכָה. וְצַדְמַת יְשָׁרִים
נִמְשָׁכָה. עוֹבְרֵי בְּעֶמֶק הַבָּכָא. הָאֲזָרֵת יַעֲשֶׂה כָּכָה. יי יְבָרֵךְ
אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם: דרכיה יֶאֱתֶה חֵן לִבְנֵי יְשָׁרִים. הוֹבְרֵי
צֶדֶק וּמֵישָׁרִים. מַה נָּאוּוּ עַל הָהָרִים. רַגְלֵי מְבַשֵּׂר בְּקוֹל
רָנִים. וַיַּבֵּיט כָּל הַפְּזוּרִים. וְהֵנִים סַף וּבְחוּרִים. צְלַח לַעֲלוֹת
בֵּין הַיְתָרִים. וְאֶת אַחֵיךָ תְּפַקֵּד לְשָׁלוֹם: אל מיד

סי׳ אלשבוי לכפור

אֲיֻמָּתִי בְּהֶגְיוֹנַי תְּעִירֵנִי בְּסוֹד יוֹמָר. וְחֵן לִבִּי וְרַעְיוֹנַי מְהַרְהֲרִים
בְּדִבְרֵי שֶׁמֶר. כִּי רַבּוּ מַשְׁטִינַי. בַּעֲרָב וּבְנֵי עֵמֶר.
וּבְהַזְכִּירִי יְגוֹנַי. לְאָחוֹר גּוּפִי נִזְמָר. נַפְשִׁי לַה׳ מִשּׁוֹמְרִים לַבֹּקֶר:
נפשי לֵינִי יְחִידָה תַּמָּה. בְּחֵיק שֶׁכֶל וְהָבוֹנִי. וְסוּרִי מֵחַטָּא
וְאַשְׁמָה. וַעֲלֵי אֵל אַרְמוֹנִי. אָז תִּזְרְחִי בְּחַמָּה. בְּאוֹר חַיִּים כַּרְמוֹנִי.
לָמָּה יְסִיתֵךְ לָמָּה. נָחָשׁ הַצְּפְעוֹנִי. שְׁתִי מְצֻלּוֹל הַמַּיְמָה וְאַל
נפשי יַטְעֶךְ הַצְּפוֹנִי. וֶרֶצִי עָלַי כּוֹנִי. בְּכָל עֶרֶב וָבֹקֶר:
שׁוּרִי אוֹרַח חַיִּים. וְכָתְבִי נַפְשׁוֹת עֲנִיִּים. אֲשֶׁר הֵם לָאֵל נְמִיִּים.
בְּצִדְקָם יְרַוּוּ צִיִּים. מִבְּאֵר שֶׁבַע וְאִיִּים יָשׁוּבוּ לִבְצָרוֹן. וְיִהְיֶה
לָהֶם יִתְרוֹן בְּאַשְׁמוּרַת הַבֹּקֶר: נפשי בְּחֵן אַהֲבַת
חֲבַצֶּלֶת תִּתְנַהֵג יְחִידָתִי. וְתָרוּצָה כְּאַיֶּלֶת לְבֵית הַיֵּכָל
מְנוּחָתִי. אֲבָל רַגְלִי צוֹלֶלֶת בְּנָלוּתִי בְּאַשְׁמָתִי. וּבַת שְׁעִיר
צוֹחֶלֶת. מְשַׁחֶקֶת עֲלֵי דָתִי. סְלַח צוּרִי לְחַטָּאתִי. לְהַגִּיד הַמְּדֻבָּר
בַּבֹּקֶר: נפשי זֶה הַיּוֹם חִוִּינוּ מֵעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְשׁוּבָה.

מקדם

מְקֻדָּם אִוִּינוּ לְרַפְּאוֹת נֶפֶשׁ עֲלוּבָה. בֵּיי חָסִינוּ לְדַסְּיר מַחְץ מְשׁוּבָה. בְּנֵי עֶלְיוֹן הַשְׁגִּיבוּ בְּנֵי רָחֵל הָאֲהוּבָה. וְאִם יִשְׁעֲנוּ יוּבָא. וְחִבִּינוּ לְאוֹר בְּקֶר: נפשי יוֹם בְּשׁוּרָה לְעַם קְדֵשׁ מֵרֹאשִׁית הַשָּׁנָה. וְמוֹל שׁוֹפָר בַּחֹדֶשׁ יְעִירֵנוּ בְּהַזְמָנָה. לְשׁוֹבֵב אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּתְשׁוּבָה נִבְחָנָה. וְתִנָּצֵל מֵעֹנֶשׁ. וְהִרְהוּר אָנָּה וָאָנָה. עִוְרִי עֲדַת מִי מָנָה. יָעִיר בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר: נפשי

מלך ויעבור

ואלו מהטרונות ושטו רשום בראשי החרוזים

מָרָן דְּבִשְׁמַיָּא קָדֵּ מִתְחַנְּנִין אֲנַן בְּעַבְדָּא דְּמִתְחַנַּן לְמָרֵיהּ: יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם וְמַבִּיט עַד מַיִם. עֲנֵינוּ אֱרֶךְ אַפַּיִם: וְתֵן בְּלִבֵּנוּ יִרְאַת שָׁמַיִם. וְנִהְיֶה נִמְהָרִים מֵהָרְהוּר לֵב וְעֵינַיִם: נַקִּינוּ וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים. וְהַעֲלֵינוּ לִירוּשָׁלַם: וְהַב לַן שְׁאֵלְתַן וּבָעוּתַן וְלָא נְהַדַּר רֵיקָן מֵקָמָךְ:

מָרָן וכו׳ אֱלָהָא דְּיַהַב לַן אָסוּתָא בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרַיָּא: לְוָתֵיהּ בְּתֵיבְתָּא נְהַדַּר מִכָּל חוֹבָיו וְסָרְחָנָיָא: שְׁכִינְתֵּיהּ תַּגִּין עֲלָנָא כְּאִמָּא עַל בְּנָיָא: בַּאֲרַע גָּלוּתָא מְרַחֲפָא עֲלַן כְּנִשְׁרָא מִשְׁנָאַיָּא: וְיֵוֵה שָׁרֵי בֵּינָנָא עֵיל מִן כְּרוּבָיָא. יַהֲבֵל צְלוֹתַן בְּרַעֲוָא וְיִתְרְעֵי בְּתָבָיָא: מַלְכוּתֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: שָׁלֵיט עַל כּוֹלָא וְרִבּוֹן כָּל מַלְכַיָּא: תִּתְקַבֵּל צְלוֹתַן כַּמַּיֵּה בְּעִדָּן דְּרַעֲוָא וְיִתְפַּתְחוּן תַּרְעֵי שְׁמַיָּא: אָמֵן יְהֵא רִבּוֹן גַּבְנַיִן וְכוֹכְבִין וְמַזָּאֲבַיָּא: והב לן וכו׳

מָרָן וכו׳ אֲבָהָתָנָא. בְּעוֹן עֲלַן רַחֲמֵי דְּתִתְקַבֵּל צְלוֹתַן: לָא נְהַדַּר רֵיקָנִין מֵקָמֵי מָרָן מִבָּעוּתַן: שְׁפָעָא טָבָא יַשְׁפַּע לַן וְיַעֲבִיד רְעוּתַן: בְּמָנָאן יַגְעַר דְּאִנּוּן מְחָיְכִין עַל דָּתַן: זְכוּתָא דְּמֹשֶׁה בְּיוֹמָא דְּנָא תִּסַּק לְהֵיכְלָא דְּמַרְשָׁא לְסַעֲדָא יָתַן: יְתְמַחֲל חוֹבַן וְתִתְרְעֵי תְּיִבְתַּן: מְבֵינֵי עַמְמַיָּא יַבְנְשַׁן וְתִסְגֵּי תַּדְוָתַן: שְׁלָמֵיהּ יִסְגֵּי בֵּינָנָא וְתִתְיְהֵב שְׁאֵלְתַן. אַשְׁגְּחָא יַשְׁגַּח עֲלַן וְיַדַּבַּר קְרָם אֲבָהָתַן: והב לן וכו׳

פיוטים לנעילה

סי׳ אלשבוי משתא הקטן — לנעילה

אֲיֻמָּה שִׁמְחִי בְּגִילָה. רְצוֹן צוּרִי אַתְּבִּילָה. תְּבֻשָּׁרוּ בְּמְחִילָה
בְּתִפְלַת הַנְּעִילָה: תבושרו

לְחַיִּים יָהּ יַחְתְּמֵנוּ. וַיַּאֲזִין תְּפִלָּתֵנוּ: יַקְבֵּל תְּשׁוּבָתֵנוּ. וְנַפְשֵׁנוּ
יַצִּילָה: תבושרו

שֵׁם טוֹב לָנוּ יֶחְדָּשׁ. בְּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ. יִתְנַדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ. שֵׁם יְ
נוֹרָא עֲלִילָה: תבושרו

בָּחַר בְּזֶרַע קְדוֹשִׁים. עֲדַת יַעֲקֹב הַחֲמוּשִׁים. וּמִשַּׁעַר הַחֲמִשִּׁים
בָּהֶם חֵן יַגְבִּילָה: תבושרו

זְכוּת מְאָרוֹם תּוּבָא. מִשַּׁעַר הַתְּשׁוּבָה. לְיַעֲלַת חֵן הָאֲהוּבָה.
אָז נִשְׂמַח וְנָגִילָה: תבושרו

יְדִידַי שִׂמְחוּ וְגִילוּ. לְעֵת רָצוֹן הַמְּבִילוּ. וְחֵן וְטוּב הַנְּחִילוּ
לְנֶפֶשׁ הַמַּשְׂכִּילָה: תבושרו

מִתּוֹךְ מַעְיַן גַּנִּים רְחוּ וְרֵד וְשׁוֹשַׁנִּים. עֲלוּ תָּמָר בְּסַנְסַנִּים. תְּחִי
נַפְשִׁי לְהַנְחִילָה: תבושרו

שְׁאוֹן גַּלֵּי זְמָן עָבַר. וְחֶסֶד אֵל מְאֹד גָּבַר. בְּשֵׂכֶל טוֹב וְלֵב בַּר.
תְּחִי נַפְשִׁי לְהַסְגִּילָה: תבושרו

תְּחִי נַפְשִׁי בְּצֵל שַׁדַּי. וְצוּרִי מַחֲזִיק יָדַי. בְּנִי אֵל חַי נְשׂוּ עָדַי.
וְרַעְיָתִי כְּמַנְחִילָה: תבושרו

אֲדוֹן הַכֹּל פְּדֵה רַעְיָה. עֲבוּר אָבוֹת וְתוּשִׁיָּה. רְצֵה עַד בַּת
יְפִיפִיָּה. זְכוֹר לָנוּ זְכוּת מִילָה: תבושרו הלא

הַלֹּא יוֹם אֲשֶׁר סָלַח. יְדִיד נַפְשִׁי לְעַם נֶאֱלַח. בְּיוֹם טְמֵא
בְּרִית מָלַח. וְצֵר עֻגַּל לְהַנְעִילָה: תבושרו

קְהַל סַפְסוּף אֲשֶׁר חָטָא. אֱלִי צַר הַשְׁמֵאל נָטָה. נְשִׂיא שִׁמְעוֹן
לְיָד מָטָה. וְנָרַם לוֹ לְהַבְהִילָה: תבושרו

טוֹב מִשֶּׁה אֲשֶׁר הֵרָצָה. וְגַם גָּדַר לְכָל פְּרָצָה. וְנִתְפַּלֵּל וְחֵן
מָצָא. תְּפִלָּתוֹ לְהוֹעִילָה: תבושרו

נְעִילָה מִשְׁמְאֵל נָעַל. וְהֵרָצָה כָּל אֲשֶׁר פָּעַל. וְהִלְמוֹסוֹ בְּרֹאשׁ
שַׁעַל (פ׳ בראשי אצבעותיו) לְבָתּוֹב לָנוּ מְחִילָה: תבושרו

ואלה משירי הרב שלם אלשבזי ז"ל

נשיר סי' אלשבזי משהא.

אַהֲוָה חַסְדֵּךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנִים, שְׁלַח יְשׁוּעָה לְעַם כּוֹרְשׁ נְדוּדִים: פז
לְהַר צִיּוֹן תְּשִׁיבֵנוּ נְכוֹנִים, בְּכוֹל שׁוֹפָר תְּהַבֵּיץ הַפְּזוּרִים: פז
שְׁכִינָה חוֹפְפִי עַל הַגְּאוֹנִים, לְהָבִין סוֹד בְּתוֹךְ אוּזָל צְמוּדִים: פז
בְּלָמְדָם הוֹבָבוֹת שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים, בְּסֵפֶר מִלְחֲמוֹת אֵל חַי גְּרוּדִים: פז
זְכָרָם יֵעָרֵב לִי בֵּיוֹ הַזְּמַנִּים. בְּסֵפֶר אַהֲבָה יַחַד פְּקוּדִים: פז
יְדִידִים לוֹמְדֵי תוֹרָה וְשׁוֹנִים. דְּבַר חָכְמָה בְּמַסֶּכְתּוֹת חֲמוּדִים: פז
מְמוֹר חַיִּים שְׁרוּיִם בּוֹ וְחוֹנִים. בְּרֹאשׁ הֶגֶל וְזֵבֶד טוֹב זְבוּדִים: פז
שְׁמוּרִים מִבְּלִי חֵטְא וַעֲוֹנִים, בְּלֵב יָרֵא וְרֵעִיוֹנִים לְמוּדִים: פז
תְּעוּדָה הַזְּכְרִי לִבְנֵי שְׁשׁוֹנִים, וְשַׂמְּחִי עֲנִיִּים הַמְּרוּדִים: פז
אָז תָּשִׁישׁ גִּלּוֹת וַחֲתָנִים. בְּיַיִן טוֹב וְשׁוֹשַׁנַּת וָרָדִים:
אנא אנא אנא יי הושיעה נא:

נשיר **אחר** סי' אבו שמעון אלשבזי

אֲבִי יְהוּדָה יְעוֹרֵר צִיר תְּעוּדָה, כְּלִי חֶמְדָּה אֲשֶׁר נִבְחָר בְּדוֹרוֹ: פז
בְּחֵן תּוֹרָה הֲדָרוֹ כַּמְּנוֹרָה, יַבְאֲרָה, בְּכָל טַעַם דְּבָרוֹ: פז
וְזִיו פָּנָיו כְּדֶגְמַת טוֹב וְעָנָיו, וְהֶגְיוֹנָיו יָמְרִים מִסְּחוֹרָה: פז
שְׁכִינָה סוֹבְבָה עָלָיו בְּחִבָּה וְלוֹ אַהֲבָה בְּמַעֲרָתוֹ וַהֲדָרוֹ: פז
מְתֻרְגְּמִים הֲלָכוֹת רַב בְּרָכוֹת, וּבִלְשְׁכוֹת הַקֹּדֶשׁ יָמָרוֹ: פז
עֲדֵי גְבוֹר לְבוּשׁ בַּדִּים וְחָבֵר, וְדִיוֹ סוֹבֵר עֲטֶרֶת חֵן פְּאֵרוֹ: פז
וְנַפְשִׁי נִשְׁקָה בְּחִשְׁקָה. בַּלַּיְלָה נֶעְתָּמָה עַל זִיו מְאוֹרוֹ: פז
נִשְׁמָה הַיְחִידָה יוֹם פְּקִידָה, הַתַּפְרִידָה לְגוּף עָפָר בְּמַבְרוֹ: פז
אוֹ הִיא יוֹם הַתְּחָיָה נַאֲחָיָה, וְתֵאֹתָיָה כְּמוֹ מֶדֶם תְּעִירוֹ: פז
לְבוּשֵׁיהֶם בְּעֵת יַחְיוּן עֲלֵיהֶם אוֹ יֶחְדַּשׁ לְבוּשׁוֹ עַל בְּשָׂרוֹ: פז
שְׁמָעֵנִי וּבְתִשׁוּבָה עֲנֵנִי. וְכוֹס יֵינִי בְּחֵי נַפְשֵׁךְ שָׁמָרוֹ: פז
בְּחֵן הַסּוֹד בְּלִי חִלּוּף טַעַם וְהֶפְסֵד. וְדַע הַיְסוֹד דְּבַר רַשְׁבִּ"י
בְּסִפְרוֹ:

שירי אלשבזי ז"ל

וְכוֹר אַהֲבָה בֵּינֵינוּ מֻרְבָּה, וְרוֹב חִבָּה, לְאִישׁ מֵשִׁיב חֲבֵרוֹ : פז
יְחַיֵּינוּ בְּחַסְדּוֹ יוֹצְרֵנוּ, וְיֵרָצֵנוּ עֲבוּר מֹשֶׁה בָּחִירוֹ : פז
וּמֵרוּחוֹ יַלְבִּישׁ אֶת מְשִׁיחוֹ, וַיַּצְלִיחוֹ וְיָאִירָה לְגֵרוֹ : פז

נשיר אחר סי' שלם בן יוסף שבזי

רֵיחַ הַרָּם עָלָה וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה, סַמְתִּי חֲצוֹת לַיְלָה וְדוֹד יָנַחֵנִי : פז
שִׁבְתִּי נְאוֹת מִדְבָּר, וְאֵיהּ דּוֹד יַעֲבָר, אֵלַי וְיִתְחַבָּר, וַיְכַלִּימֵנִי : פז
לוֹבֵשׁ כְּלֵי חֶמְדָּה וְרַעְיָה נוֹדָדָה, וַאֲנִי בְּשִׁיר תּוֹדָה אֲהַלֵּל כּוֹנִי : פז
מִבֵּין עֲפָאִים מַלְאֲכֵי רוֹם צוֹבְאִים, נִרְאִים וְאֵין רוֹאִים לְצוּר עוֹשֵׂנִי : פז
בָּהֶם נִשְׁמָה מִלְּמַעְלָה נַעֲלָמָה, הַנִּכְרָאָה חָכְמָה בְּסוֹד הֲגִיוֹנִי : פז
נָחוֹת וְנִכְלָלוֹת שְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת, הוֹוֹת וְמֻצָּלוֹת בְּנוּף רַעְיוֹנִי : פז
יוֹם יֵאָתֶה צַד הַשְּׁמֹאל אֵשׁ יַחְתֶּה, עָרוּהּ תְּסוֹד תָּפְתֶּה לְהוֹרִידֵנִי : פז
וְאֶבְחָרָה יָמִין, אֲשֶׁר בּוֹ אַאֲמִין, נַפְשִׁי בְּחֵן יְזַמִּין, לְהוֹכִיחֵנִי : פז
סוּרִי יְחִידָתִי שְׁמֹאל רָע הִצַּמַּתִּי, אָז תַּעֲלִי אוֹתִי לְרֹאשׁ אַרְמוֹנִי : פז
פִּתְחִי תְּשׁוּבָה בַּעֲבוֹתוֹת אַהֲבָה, רוּחִי אֲזַי תּוּבָא וְתַשְׁכִּילֵנִי : פז
שְׁפָעַת רְבִיבִים מְנַהֲרִים סוֹבְבִים, וּמְטַהֲרִים שָׁכִים בְּבֵית חֲזִיוֹנִי : פז
בִּינוּ יְדִידַי זֹאת וְתִזְכּוּ לַחֲזוֹת, סְכוֹת מְפֻרְשׁוֹת בְּאוֹר כַּדְמוֹנִי : פז
זְכָרָה בְּזִכְרוֹן טוֹב יְדִידִי וַחֲטוֹב : רַעְיָה כְּעֵץ רָטוּב שְׁהִיא בַּת עֵינִי : פז
יַעֲלוּ גְדוּדִים כָּל שְׁבָטִים נִפְרָדִים, וּבְשִׁיר שֶׁבַח מוֹדִים לְהַזְכִּירֵנִי :
שָׁלוֹם כְּנָהָר יִסְבְּבָה כְּסַעָה וְהָר, אֶרְחַץ וְאֶטַּהֵר וְאַשְׁמָה צֹאנִי : אנא

נשיר לחג שבועות סי' שלם ש"צ

יוֹנָה לְדוֹדָהּ אִישׁ אֱמוּנוֹת תָּאֲבָה, כִּי מִזְמָן דַּרְמוֹן בְּאָהֲבוֹ שָׁגָבָה:
שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְפָנָיו עָרְכָה, בֵּין בַּעֲלֵי חֶסֶד וְתִקְוָה הָלְכָה :

עַל לְחָיֶיהָ חוּט שְׁל חֶחֱד מְשָׁבָה. רָאַת נְבוּרַת אֵל וּמַלְאָהּ שׁוּר
נָבָא. עָטַר לְתִפְאֶרֶת בְּמוֹהָ נִצָּבָה: פז כָּהּ נָהֲרוּ
נִצַּח וְהוֹד. עֵת בְּקְשָׁהּ וְיסוֹד. וְהַמַּלְכוּת לְשִׁפְעַ דָּרְשָׁה:
מַה טּוֹב בְּעֵת רוּחַ אֱלֹהִים לָבְשָׁה. הִנֵּה נְבוּלָהּ בַּמְּרוֹמִים
נָסְבָה. וּבְנַלְגֵּלִי מַעֲלָה לְרַגְלָהּ קָרְבָה: פז מִזִּיו הֲדַר
חָתָן וְכַלָּה נָהֲרוּ. כָּל כּוֹכְבֵי שַׁחַק לֹא חָסְרוּ: עַד הַתְּהוֹמוֹת
בְּהַדְרָם נָבְרוּ. הִגִּיד צְבִיאַת חֵן לְעוֹפֶר חָטְבָה מַלְכוּת
וְתִפְאֶרֶת הַלֹּא נִתְעָרְבָה: פז שִׁפְעַת רְבִיבִים בְּיוֹם זֶה
דָּבְקָה. וּכְלַל מְהֻלָּל יַעֲלֹב זָכְתָה: כּוֹס שֶׁל תַּנְחוּמִין בְּשִׁמְחָה
רָוְתָה: נִתְלַבְּשָׁה הַחֵן וַדְלוּת עָזְבָה. עוֹשֶׁר וְרוֹב כָּבוֹד מְקוֹמָהּ
סָבְבָה: פז צְדָמוֹת שְׁרִידֵי עַם סְגֻלָּה תַּעֲמוֹד. תַּגְבִּיל
בְּשׂוֹם רָב לְכָל רֵעַ וְרוֹד: זֶה שִׁיר יְלוּד יוֹסֵף לְאִישׁ יָבִין בְּסוֹד
שִׁנָּם בְּשִׁירֵי זֶה וְיָדֵי כָּתְבָה: כִּי עִם יְדִיד נַפְשִׁי בַּעְתִּי רָחֲבָה: אנא

אחר סי' שלם יוסף ז

שׁוּבִי כְּיוֹנַת הוֹר שְׁלוּמַת הַיְפִי. לָמָּה בְּרוֹב הַבְלֵי זַמַּגְךְ תִּרְדְּפִי: פ
לְבָשִׁי יְקָר וְשִׂבְנִי שֵׁם בְּנִי. חָכְמָה וְתוּשִׁיָּה. לְסִינָה תִּצְרְפִי: פז
נָטוּב עֲדָנִים תֹּאבְלִי תִּשְׂתַּנִּי. הִתְנַעֲרִי קוּמִי וְלָמָּה תִּסְעָפִי: פז
יָשְׁנָה וּמַה תּוֹעִיל שְׁנָתֵךְ עַד מְבוֹא. מִגַּךְ לְהִפָּרֵד כְּצִפּוֹר תָּעָפִי: פז
וּלְבֵית אֱלֹהַיִךְ תְּשׁוּבָתֵךְ בְּתוֹם. תִּתְלַבְּשִׁי שֵׂכֶל וְאֵלָיו תִּכְסָפִי: פז
סוּרוֹת מֵיסְּרִים בְּעֵדֶן תִּרְשִׁי. לֹא תִמְצְאִי בֶּכֶל וְלֹא תִסְתַּנְּפִי: פז
אֵלֶּה דְּבָרַי זֶה לְאִישׁ מַשְׂכִּיל בְּסוֹד. בּוֹ תִּדְבְּקִי תָּמִיד כָּלִיל
הוֹד תִּצְּפָנִי: אנא

אחר סי' שלם יוסף אלסשתא נשיד

שְׁלוֹמוֹת אַהֲבָה אִמְרִי לְדוֹדֵךְ. יַלְמֵד חֵן עֲלֵי יַלְדֵי נְדוּדֵךְ: פ
לְבָבֵךְ תִּשְׁפְּכִי נֶגְדּוֹ כַּמַּיִם וְתָסִירִי לְרַלּוּתֵךְ וּפַחֲדֵךְ: פז

מְצַפִּים לָךְ בְּנֵי גוֹלָה כְּלָלָם. דְּעִי בָּהֶם וְהַשְׁפִּיעִי בְּסוֹדֵךְ: פו
יְדִידָה מַהֲרִי חוּשִׁי. וְעוֹזְבִי הַבַּלַיְהּ. יְמֵי חַיֵּיהּ וְחַלְדֵּהּ: פו
וַהֲנָאִירִי יְמֵי חַיִּים וְרָצוֹן. וְהַנְבִילִי לְבָנַיְהּ בְּהוֹדֵךְ: פו
סְעִי לִנְוַת מְכוֹנָהּ בַּתְּחִלָּה. וְהִכּוֹנִי וְלִבְשִׁי אֶת רְדִידֵךְ: פו
פְּלָאִים נָדְדוּ יַלְדֵי חֲמוּדִים. וְהֵם צוֹפִים לְיֵשַׁע אֵל חֲמוּדֵךְ: פו
אֲהוּבָה אֵיהּ תְּדַבְּרִי בְּגִינָם. וְיָשׁוּבוּ כָּל סְגֻנֵי שְׁרִידֵךְ: פו
לָעַד כַּמָּה תְּאַחֲרִי זְמַנָּהּ. וּבָנַיְהּ שְׁפוּעִים מְכֻבּוֹדֵךְ: פו
מְפֻזָּרִים בְּכָל אָמָּה וְלָשׁוֹן. עַד מָתַי תְּעוֹרְרִי רַחֲמֵךְ: פו
שְׁחִי לָאֵל וְרוֹנִי גַּם וְזַכְרִי. יוֹם אֲשֶׁר נִגְלָה וְאוֹר זִיוֹ לְנֶגְדֵּהּ: פו
תְּנִי לוֹ שִׁיר וְהַבִּיעִי תְּהִלּוֹת. תַּלְמִדִי זְכוּת עָלַי בְּעָמְדֵךְ: פו
אֱמוּנִים יֶחְסוּ תָּמִיד בְּצִלּוֹ. וְהוּא יָחִישׁ יְחַיֵּיהֶם וְיִפְדֵּהּ: פו

נשיד אחר סי' אבו יהודה שבזי

צְבִיַּת חֵן בָּהַר סִינַי. תְּעִירֵנִי בְּהֶגְיוֹנַי. וְסוֹל הוֹדִי מָאוֹר עֵינַי. בְּבוֹאוֹ שָׁמְעוּ אָזְנַי: פו אֲיֻמָּה לָבְשָׁה זֹהַר. יָקָר מְעַרְפְּלֵי טוֹהַר. וְאוֹר חַמָּה וְאוֹר סַהַר. מְאֹד הוֹסִיף בְּמִשְׁכָּנַי: פו
בְּעֵין שִׁכְלִי אֲנִי רוֹאֶה. וְלִבִּי חֵן צְבִי שׁוֹאֶה. וּמִשְׁתּוֹקֵק וּמִשְׁתָּאֶה בְּהַר צִיּוֹן וְאַרְמוֹנַי: פו וְשָׁם עָלַת יְחִידָתִי. בְּיוֹם שֶׁנִּתְּנָה דָתִי. וּבָהּ חָשְׁקִי וְאַהֲבָתִי: בְּכָל לִבִּי וְרַעְיוֹנַי: פו
יְחִידָה יַחֲרִי כוֹנָהּ. בְּסוֹד דַּעְתָּהּ וּבִלְשׁוֹנָהּ. וְתָשׁוּבִי לְמִשְׁכָּנָהּ בְּזִיוָהּ צוֹהֲלִים פָּנַי: פו הֲדַר מַלְכָּה בְּעוֹד לַיִל. כְּאֶסְתֵּר בַּת אֲבִיחַיִל. וּבָהּ חָכְמַת אֲבִינָיִל. תְּשַׁו דּוֹרוֹן לְאֲבִיוֹנַי: פו
וּמֻלֶּהּ רָב לְעֻמָּתָהּ. מְזֻמָּן אֶל סְעוֹדָתָהּ. עֲנִיֵּי עָם בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ וְרָאשֵׁי עָם וְאֵיתָנַי: פו דְּבַר חָכְמָה מְדֻבֶּרֶת. שִׁרִידֵנוּ מְעוֹרֶרֶת. בְּעֶרֶב יוֹם וְאַשְׁמוּרֶת. וּבֹקֶר תְּהִבְּצָה סְגֻנַי: פו
הֲלוֹם תָּצִיץ עֲלֵי גוֹלִים. בְּאַהֲבָתָהּ מְאֹד חוֹלִים. מְבַשֶּׂרֶת שְׁהֵם עוֹלִים. וּמַזְכֶּרֶת לְחָזְיוֹנַי: פו שְׁחִי נַפְשִׁי וְנַגְנִי. וְשַׁבְּחִי

לְצוּר כּוֹנִי. וְנַמְבִּיל אֶת חֲמוּד עֵינִי. בְּמוֹל זַגִי וְרַמּוֹנַי: פז
בְּמוֹל שִׁיר יַעֲלוּ דְגָלַי. וְאֶתְרוֹנַן בְּהֵיכָלַי. וְיָמִים יָהּ לְכַר נִפְלַאי
וְאֶתְבּוֹנַן בְּמַצְפּוּנַי: פז זְכוּת אָבוֹת וְאִישׁ נֶאֱמָן. תְּלַוֵּנוּ
בְּתוֹךְ תֵּימָן. וְאֶשְׁמַע שִׁיר בְּנֵי הַיְמָן, וְמוֹל חָלִיל וּפַעֲמוֹנַי: פז
יְהֵא שָׁלוֹם כְּמוֹ נָהָר. בְּכָל בְּמָעָה וְרָאשֵׁי הָר. לְעַם קָדוֹשׁ
שֶׁהוּא מְזֹהָר. בְּחָרָם אֵל בְּהַר סִינַי: אנא

נשיר אהר סי' שמעה (הוא בת הר"ש שבזי ז"ל)

שְׁבָח אָשִׁיר וְאוֹדֶה וַאֲהַלֵּל. וְאֶתְוַדֶּה עֲלֵי יָקָר וְזוֹלֵל. וּבְנָעִים
שִׁיר אֲהַלֵּה אֶת פְּנֵי אֵל אֲשֶׁר מוֹלוֹ לְאֵילוֹת יְחוֹלֵל. ויבשר
דאלך אלר"ע אלמחילו: פז מְעוֹנִי. אִם עָנִי יַעֲנֶה בִּי. וְאִם פְּשָׁעַי
יְרִיבֵנִי סְבִיבִי. לְמִי אֶשְׁאַל וּמִי יַרְפֵּא כְאֵבִי. לְבַד הַסַּדָּה וּבָהּ
יְכֻבֶּה שְׁבִיבִי. פנ"ירך ליס ראעתראת מקילו: פז עֲרוֹב שִׂיחִי כְּמוֹ
חֲלֵבִי שְׁלָמִים וְיִיטַב מַהֲלָכִי מִבְּשָׂמִים. וְאֶשְׁמַע קוֹל מְבַשֵּׂר
מְמָרוֹמִים. לְצִיּוֹן יִשְׁעֵךְ חֶסֶד רְחוּמִים. (נ"א נעורים). ויהרי כ"ל סנ"הא"ן
סנילו: פז הֲלֹא מִפַּחֲדֵךְ סָמַר בְּשָׂרִי, וּמִיּוֹם דִּינֵךְ בָּלָה שְׁאֵרִי.
שְׁלַח צוּר יִשְׁעֵךְ וַרְפֵּא אֶת מְזוֹרִי, וְשַׁכְלֵל הֵיכָלִי וּבְנֵה דְבִירִי.
פקד נפע אלרוא אשפא אלעליל: אנא

אחרת שירה סי' שלם

שִׁמְעוּ לִי כָּל מְחַלְּלוֹת דּוֹדִי, הָבִינוּ דוֹרִים לְמַאֲמָרִי. כִּי דַעְתִּי
נוֹטָה לְאֵל צוּרִי, מְקֻדָּשׁ. לִי יִשְׁלְחָה עֶזְרִי: תושיח
שָׂמַחְתִּי בְאוֹמְרִים לִי. הֵן הוֹדִי יוֹשֵׁב לְמוּלִי, יָבִין לִי דּוֹדִי שָׁבִילִי:
יָסְרָה אֶת כָּל בְּנֵי מֶרִי, וְיֹאמַר תֵּלֵךְ לְאוֹר אוֹרִי: פז
לֹא אֲלֵיכֶם כָּל עוֹבְרֵי דֶּרֶךְ, חָנּוּנִי כִּי הַנָּדוֹר אָרַךְ. עַד מָתַי
כְּכָב אֲשֶׁר דָּרַךְ, יַגִּינָה עָלַי עֲדֵי עָבְרוּ: תושיח לֹא אוּבַל
אֶעֱלֶה לְאֵין סוֹף. אֶלָּא אִם דּוֹדִי מְאַפֵּף. כִּיהוּדָה אֶהְיֶה וְיוֹסֵף:
הוּא יִהְיֶה סַלְעִי בְּיוֹם גּוֹרִי. וּבְבוֹאוֹ אֶשְׁמַח בְּתוֹךְ עִירִי: פז
מַה טּוֹבוּ אָהֳלֵי בְנֵי חָכְמָה. מַעֲרָתָם מַעֲלָה מֵאֹר רָמָה. תּוּשִׁיָּה
בָּהּ יִמְצְאוּ עָרְמָה. הַהוֹגִים עַרְבִי וְגַם שַׁחֲרִי: תושיח
מצווי

שירי הרב שלם אלשבזי ז"ל

מְצַוּוי אִיתָן אֲבִיהֶם. לֹא תָמוּשׁ תּוֹרָה בְּפִיהֶם. חוּט חֶסֶד מָשׁוּהּ
עֲלֵיהֶם: וַיִּהְיוּ כָּעֵץ בְּתוּהּ נֵרִי. לֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פְּרִי:
והללויה וכו׳

אחרת סי׳ שלם ש״צ

שׁוּבִי יְפִיפִיָּה חַלִּי פְּנֵי דוֹדֵךְ. אַל תִּישָׁנִי רַעְיָה. רַב לָךְ צְפוּן
סוֹדֵךְ. עֲצָה וְתוּשִׁיָּה בָּם חֲזָקִי יָדֵךְ. אָז תִּמְצְאִי מְחָיָה.
אִם יֻגְבָּרָה חַסְדֵּךְ:
שׁוּבִי בְּרוֹן תַּסִּירֵרוֹן. לִבְשִׁי בְּהֶדֶן. וַעֲשִׂי רְצוֹן.
הָאֵל שְׁהוּא מְגִנֵּךְ:
רוֹ תִּשְׁאֲלִי. יִרְפָּא חָלִי. אָז תִּצְהֲלִי. גַּם תַּעֲלִי.
תַּמָּה לְאַרְמוֹנֵךְ:
מַר טוֹב עֲלוֹת. תַּמְנְהִילוֹת. שָׁם מְנִבְּרוֹת. כָּל מְהֻלָּלוֹת
עִמֵּךְ וַהֲמוֹנֵךְ:
דוֹד שְׁלָחָנוֹ עָרֵךְ. יְגַדֵּל וְיִתְבָּרֵךְ: פו לִבְשִׁי לְבוּשׁ הָדָר. כִּי
בָא זְמָן יְשׁוּעָה. זִיו בַּת אֱדוֹם קָדָר. כִּי הִרְבְּתָה מַרְעֵהּ. הוֹדִי
לְאֵל גָּאֳדָר. מוֹחֶה לְכָל פְּשִׁעָה. עוֹל הַזְּמָן נָעֳדָר. וַיֵּאֶתֶה שִׁפְעֵךְ:
שִׁפְעַת כָּבוֹד. נֵצַח וְהוֹד. גַּם הַיְסוֹד. כָּל אָח וְרוֹד.
לָךְ שׁוֹפְעִים כֻּלָּם:
לֹא תִירְאִי. הִמָּלְאִי. חֵן תִּמְצְאִי. אַל תִּדְכְּאִי.
לִפְנֵי אֲדוֹן עוֹלָם:
מִיּוֹם זְמָן: כִּלְכֵּל בְּמָן. עָם נֶאֱמָן. וַיְהוֹמְמָן.
וַיְסוֹבְבֶהָ הִגְלָם:
חֹזֶק לְכָל מַרְהּ. וָגַם בְּכָל צַרְכֵּךְ: פו מָשַׁהּ זְמָן עָלַי. הַחֵן
וַהֲטוֹבָה. אַרְצִי וּמְנָדָלַי. נִשְׁלָל בְּמַעֲצָבָה. פְּשָׁעַי וּמַעֲלָלַי. גָּרַם
וְהַחוֹבָה. וָאֶסְבְּלָה אוֹלַי. אֶשְׁמַע בְּרוֹדִי בָא.
שַׁוְעִי שְׁעֵרֵהּ. צוּרִי רְעֵהּ: צֹאנְךָ רְעֵהּ. גַּם הַסְּעוֹ.
עַל מַחֲמַד הָרִים:

לִבְנֵי סְגוּל. זְכָרָה גְמוּל. עָלָיו חֲמוּל. וּבְיוֹם הֲמוּל.
אַל יִמְשְׁלוּ זָרִים׃
מַלְכָּךְ שְׁלַח. עָם נֶאֱלַח. הַרְכּוּ צְלַח. אוֹרוּ זְרַח.
יֵלֵךְ בְּמֵישָׁרִים׃
גַּם חַזָּקָה בְּרֵךְ. עָם עָבַד פְּרֵךְ׃ פו שׁוּר מְשָׁמֵי מָרוֹם. וּרְאֵה
עֲנִי עַמֶּךָ. הָגְלוּ בְּחֵן הָרֵם. קַנֵּא אָדוֹן לִשְׁמֶךָ. וּרְצֵה וַהֲחָזִירֵם.
לִרְאוֹת בְּמַפְעַמֶּךָ. וּמְחוֹל לֶחֱטָא גּוֹרֵם. וּמְרַחֲמֵם מִמֶּךָ׃
שׁוּב יָ מְמוֹם קָדְשָׁהּ נְמוֹם. מְדוֹתֵמֵם. יַד צָר עוֹמֵם.
וּשְׁפוֹט לְהַר עֵשָׂו׃
לוֹ שַׁלְמָה־ אַף וְחֵימָה׃ אָז יֵהֵמָה. יַ יִשְׁטְמָה׃ עַמָּהּ וַיַכְעִיסָיו׃
מַחְסָדֶךָ. צַו שְׁפָעֶךָ . אֶל עַמֶּךָ. תֵּן יִשְׁעֶךָ׃ אָז יִבְשׁוּ שׁוֹסָיו׃
כִּי הַזָּמָן אָרַהּ. עָלַי וְלִבִּי רָהּ׃ פו צוּרִי וּמָגְנִי. עֶזְרַת בְּנֵי אִישׁ
תָּם׃ אַל תִּרְחָקָה מֵנִּי. גַּלֵּה רְאוֹר נֹעַתָּם. אָשֵׁם מְמוֹם גַּנִּי. מִקֵּץ
אֲשֶׁר נִסְתָּם. וַתִּשְׁמָעֵה אָזְנִי שֶׁמֶץ וְלֹא נֶחְתָּם׃
מַה יַעֲנֶה. לֵב נַעֲנֶה׃ לֹא יֵהָנֶה. בַּמַּחֲנֶה׃ מְזִיו כְּבוֹד מַעֲלָה׃
שָׁמַם וְסָר. עָלַי כְּסָר׃ וַיֶּחְסָר. בַּמַּאֲסָר׃ עִם בַּעֲלֵי עַוְלָה׃
תַּמָּה מְאֹד וַיֶּחְמוֹד׃ לֵידַע בְּסוֹד וַיַּעְמוֹד׃ זָבַר עָנִי חַלָּרִ׃
בָּא צַד שְׁמֹאל עָרַהּ. לְלֶחוֹם יַחַיּ דָּרַהּ׃ פו אֱהֻתּוֹם שְׁבָת
אֵל חַי. בְּלָשׁוֹן מְצֻחְצַחַת. לָשׁוֹן בְּמַלְכוּחַי. וְלִשְׁמוֹ מְשַׁבַּחַת.
שָׁלוֹם לְכָל אַחַי. תַּזְכִּיר וְשׁוֹמַחַת. וּבְסוֹד לְהַפְצִיחִי. תָּמִיד
מְפַעְנַחַת׃
מַלְכִּי מְחוֹל עָוֹן כְּחוֹל׃ עַמָּהּ נְחוֹל טָבְעִי שְׁחוֹל׃
נִשְׁמַע בְּבוֹא תִּשְׁבִּי׃
שִׁוְעַת עָלוּב שִׁמְעָה וְשׁוּב׃ רַפֵּא מְשׁוּב לִבּוֹ נְבוּב׃
הָמֵר לְכָל עָצְבִי׃
הַקְשִׁיב לְקוֹל. דָּל מְנֻפּוֹל׃ חַסְדָּהּ גְּמוֹל יָמָיו כְּצֵל׃
וּיְמִינְךָ תַּצְבִּיא.
כִּי אֵין לְךָ עֵרָהּ. תְּגַדֵּל וְתִתְפָּאֵרָהּ׃ יום

שירי הרב שלם אלשבזי ז"ל

אחרת סי' ילוד יוסף שבזי

יוֹם יְחִידָתִי בְּחֵן תַּעֲלִי, בַּקְשִׁי דוֹדֵךְ וְלוֹ שַׁאֲלִי. יִשְׁלְחָה יְנוֹן שְׁהוּא גוֹאֲלִי, וַהֲדַר הֲדָשׁוֹ בְּרֹאשׁ הַגְּלִי: פז לאלנבי מוסא געל מועדו, קאל קומך באלא"מם י'נכדו, ויתובו ת'ם יתכ'לדו, פי בלאד אלק'דם באלגומלי: פז וַתָּחִי נַפְשִׁי מְאֹד לַחֲזוֹת. שַׁעֲרֵי צִיּוֹן וְאָבִין בְּוֹאת. תַּעֲמוֹד חוֹמוֹת שְׁהֵם נִפְרָזוֹת, כִּי לְחוֹמַת אֵשׁ יְהֶא פּוֹעֲלִי: פז דלנא גוד"ה לאנ"ה כרים, יום תגלא פי אלסנא לאלכלים י'נ'רק פרעון וגנד"ה את'ים, שק לנא אלבחר ואלסואחלי: פז יוֹם אֲשֶׁר הִקִּיף בְּעַנָן אֵשׁ הָלְכוּ דִגְלֵי וּמִשֶּׁה בְּרֹאשׁ. צוּר יְשׁוּעָתִי לְצָר יַחֲלוֹשׁ, לוּבְשֵׁי מְכֻמַּר וְחָגוֹר כְּלִי: פז וערהו אלצארק יפוך עסרנא, ונעוד נמעה אלי' ארצ'נא נכלג' אלמקצוד הו ואלמנא, ויעוד קלבי ברגה סלי': פז סוֹבְבִי נַפְשִׁי לְגִנַּת אֱגוֹז, בַּחֲלוֹם לַיְלָה דְּעִי מֵאָחוֹז. סוֹד פְּנֵי כְסֵא בְּהָדָר וְעוֹז, אֶת וַמֵּנֵנוּ בְּטוּב תְּגַמְלִי: פז פי"ן כ'אלקנא עלינא ורד ואלקן אלחכמה לעכר"ן שרר, יגמע אלשמל אר'י אנפרד, ויכלצנא מן אלגאהלי:

פז שׁוּבְבָה צוּרִי לְעָם נָפוּצוּ, יַעֲלוּ צִיּוֹן וְיִקָּבְצוּ. כִּי מְשַׁנְאָיו בָּרָע נוֹעֲצוּ. הוֹחֲקִים וַאֲנִי לְעוֹל סוֹבְלִי: פז באלא"מם האן חאל אלג'ריב, ואן צ'ע'ף חאל'ה בהא מ'סתריב. נטל'ב אלטולא בפתחין קריב; גל אסמ'ה חארם אלג'אפלי: פז זֶה מְקוֹם שְׁמָחַ אֲבָל אֶזְכְּרָה, אַהֲבַת צִיּוֹן אֲשֶׁר נִבְחָרָה. קוּם יְדִיד נַפְשִׁי וְהִתְעוֹרָרָה, יְזֹרְחָה אוֹרָהּ בְּתוֹךְ הֵיכָלִי: פז יא נריסי האת כאם אלשראב, ננתסי אלצ'יק ואלאכתראב. וערנא יאתי באיאמ'ן קראב, סערין מן עקל'ה מע'ה כאמלי: פז תמת אלאביאת בש'כר אלאחר, אלר'י מלכ'ה אלי' אלאכר. מן ד'כר אסמ'ה ברכעה סגד. כ'ל יומ'ן פצ'להו האצלי: תם

שירה סי' סאלם שבזי (היוד של שבזי בתחלת השיר)

יא טאיר אלבאז, אחרת פי קלבי אשנאן. דכרתני אלעאלם אללביב. פיה סיר ברהאן. כאמל בוצפ'ה ונדמאן: ישפי אלקלוב סידנא אלחביב. יא רב סבחאן. אחפ'ז' לכירת

אַלאַכוּאַן: כ'ל מַא סְאִלנַא הוּ יְגִיב: בְּסַאן אַלאַפנַאן. וַאלוַרַד
וְאַזהַאר אִלאַנצַאן: יַא וַד מְחַבּוּב לְנַא חַטִיב
תושיח אַרבַּע מְרַבַּע. וַאלאִסְם יַחבַע. וַאלאַצר מְבַדַּע:
אַוול אלף בַּא בַּאן וּרבִּי בַּאן זַאן. הוּ אִסְם אַלאַעצַם פִּיא
צְחִיב: פִּיה כּל אַלאַלוַאן עַסַלִין אִלאַהִי בְּעַלַוַאן: מַן
בַּאן זַאבִּי יְגִיבְנַא: פו סוד זֶה בְּחָכְמָה, כֶּתֶר וּבִינָה שְׂלֵמָה:
עָזְרָה אֱלֹהַי וְרוֹמְמָה. כַּמה וְכַמָּה, עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִימָה:
מָגֵן לַחוֹסִים בְּעַלְמָא, תּוֹרָה תְּמִימָה, תְּדְרוֹשׁ וְתַלְחַן וְנַעִימָה,
הָאִיר בְּאוֹרָה. וְתִדְמֶה, תִּלְבַּשׁ נְשָׁמָה, מְזִיו שְׁבִינָה וְרָמָה:
תַּעֲלֶה בְמַעֲלוֹת וַנַעֲלָמָה: תושיח
סוד זֶה מְכוּסָה, קָעֶר מְנוּסָה, אוֹמֵן הַדָּמָה:
כִּי אַף וְחֵימָה. לֹא יוּכְלוּ עוֹד לְשָׁמָה, לוּלֵי אֱלֹהַי וּפוֹעֲלִי:
יָחִיד מְרוֹמָא, שׁוֹמֵר וּמַצִּיל רְחִימָא, צוּרִי וְלֵי וְגוֹאֲלִי פו
אַלפַּת נַפְסִי אַלעַלִם פִּי אַלגְּסם כַּאסִי. מַא רַית כְּוַאהוּ וְיָא
חְבִיב. מַן כַּאן יְנְסִי אַיאת עַאלִי בְּכֶרסִי. יַבמַא אִלימוֹן וְלִים
יְגִיב. מַן כַּאן שַׁכצִי. גורד הַלַאלוֹ וּשַׁמסִי. כֶּלִין לְעַלְמָה
חַלָא רְגִיב. אַמַא אַלְנחוּסִי אַלשוּם אִלַיהוּ נְכוּסִי. יַבמַא בְּחִירַה
וְלַא יְכִיב: תושיח
רַאן אַלעוּמַא. שְׁבַּת אַלְכְּרוּמַא. דְּוַא כְּאלְגְּסוּמַא:
זִין אַלְגוּסִי. מַן כַּאן עַאלִם וְחִסִי. עַמלוֹ מְתַלַת וּפִי נְצִיב.
פְּאַן אַלְבוּסִי. דַאִים וְיִקְרָא יְמַאסִי. פַּאצִיל וְעַאמֵל וְסִידְנַא:
פו לוֹ הַגְּבוּרָה. יָחִיד שֶׁהוּא אוֹר לְאוֹרָה. תּוֹרָה תְּמִימָה
כְּאַחְלָמָה. נִגְלָה בְּטוּרָא. אֶהְיֶה וְשַׁדַּי וְנוֹרָא. בָּחַר בָּהּ (נ"א בעמד)
אֵל וְקִימָה. דִּבֶּר עֲשָׂרָה. משֶׁה נְבִיאוֹ וְקָרָא: בְּרָתֵת וּבְזַע.
וְאִימָה. תַּמָה וּבָרָה. זוֹהַר כְּחַמָּה שְׁמוּרָה. בְּשִׁבָּח וְלִשְׁמוֹ יְרוֹמְמָה:
תושיח אָעִיר לְשִׁבְלִי. נַגֵּן חְלִילִי. לְמַלְכִּי וְאֵלִי:
אָשִׁיר בְּשִׁירָה. אָקוּם וָאֵלֵכָה מְהֵרָה: לִפְנֵי חַכָמִים אַמְדָּמָה. חַכָמֵי
גְמָרָא. מִשְׁנָה וְנָבִיא וּמִקְרָא. פְּנָה וְגָזִית וּמִשְׁכְּלִי: פו

תפלה מהרב שמעון אלשבזי ז"ל

חיל שגבני (החש) עזרי מישיעי מגני (עמם) נקים נקמתי אדני (ננא) נוראות ימינך תשגבני, (ניה) טרום בהורהך הרביקני (מכה) פדה והצל יחידתי (פוי) נפשי מאויבי מלט (נמם) יה ישעי לעולמים (יוי) הרופא רפא חליי (הרח) ממכאיב צורי רפאני (מצר) ובשמך מצפץ במחתי (ומב) יה המלך הקדוש (יהה) עזרני נורא ונשגב (ענו) מגני חזקי ישעי (מחי) דן משנאי בגבורתך (דמב) מצוררי נפשי קראתיך (מנק) אתה ישעי עזרני (איע) חניני ברחמיך ועניני (חבו) רחים אמרי האזינה (ראה) יי בך מבטחי (יבם) החיה יה יחידתי (היי) משגבי ומנוסי מושיעי (סום). בשכמל"ו:

אל הקוראים

הנה ערכתי לפניכם קוראים נכבדים את אשר השיגה ידי יד כהה להוציא לאור את החוברת הזו מאשר מצאתי עד כה מתעלומות חכמה שמות חבורי קדמוני **חו"ר תימן** גם אחדים מפיוטי ושירי המשורר הגדול הרב **ר"ש אלשבזי משתא** ז"ל, והרצון בזה לעורר לבב אחב"י המתעניינים והרוצים להשתעשע באמרותיהם הטהורים והקדושים כי ישימו לב לתת לנו היכולת בהשתתפותם או בנדבותיהם, להוציא לאור את החבורים היותר נצרכים והעתיקים ובייחוד הפיוטים והשירים הנמצאים עוד למשפחת **בני משתא** ז"ל בכלל ושירי רבינו שלם שבזי משתא ורבותיו וחבריו ז"ל בפרט אשר כולם מיוסדים על ארני פז ומתוקים מדבש ונופת צופים, גם בל חי' במשך הזמן יהיו כלים ונאבדים כאשר כבר כמה וכמה מהן אבדו ולא נמצאו עוד. מלבד זה תועלת מניע מזה גם להמחברים ע"ה ע"ד שדרשו רז"ל ע"פ דובב שפתי ישנים שיהיו שפתותיהם דובבות כידוע, וכראי היא זכותם שתגן בעדנו אלף המגן ולקרב קץ הפלאות:

כ"ד קל ונרדף

אברהם בכה"ר **חיים אלנדאף** ס"ט